

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**“БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ”**

на матеріалах **Чернівецького відділення Приватбанку № 5**

Студента 2 курсу, 704 групи,
Спеціальності 072 “Фінанси,
банківська справа, страхування
та фондовий ринок”
освітньої програми
“Фінансовий моніторинг та
податковий менеджмент”

Фіцича Богдана
Олександровича

Науковий керівник
(к. е. н., доцент)

Табенська Юлія
Володимирівна

Завідувач кафедри
(д. е. н., професор)

Чорновол Алла
Олегівна

Чернівці 2024

АНОТАЦІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студента Фіщича Богдана Олександровича

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

Спеціальність 072 “Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок”

Тема роботи: Банківська система України: сучасні тенденції та перспективи розвитку

Анотація

У науковій роботі досліджено сучасний стан банківської системи України в контексті економічних реформ, глобальних фінансових тенденцій та впливу військової агресії росії. Розкрито сутність і значення банків, їхню організаційну структуру та проаналізовано роль банківської системи у забезпеченні макроекономічної рівноваги. Розглянуто виклики глобалізації, вплив міжнародних фінансових процесів на українську економіку та інтеграцію банківської системи України в європейський фінансовий простір.

На основі даних АТ КБ “ПриватБанк” проведено аналіз фінансової стабільності банківської системи, включно з дослідженням структури активів і пасивів. У роботі визначено основні проблеми функціонування банківської системи в умовах війни, зокрема зростання ризиків та необхідність адаптації до економічних викликів. Сформульовано шляхи вдосконалення банківської діяльності для підвищення її ефективності та забезпечення стійкого економічного розвитку країни.

The summary

The scientific work examines the banking system of Ukraine in the context of economic reforms, global financial trends and the impact of russia's military aggression. Analyzed essence and significance of banks, their organizational structure, and the role of the banking system in ensuring macroeconomic balance. Paid attention to the challenges of globalization, the influence of international financial processes on the Ukrainian economy and the integration of the banking system of Ukraine into the European financial space.

An analysis of the financial stability of the banking system, including a study of the structure of assets and liabilities based on the data of PJSC CB “PrivatBank”. The work identifies the main problems of the functioning of the banking system in war conditions, in particular, the growth of risks and the need to adapt to economic challenges. Found ways to improve banking activity and increase its efficiency to ensure sustainable economic development of the country.

ЗМІСТ

	ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1.	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ	7
	1.1. Сутність та значення банків	7
	1.2. Організаційна структура банківської системи України	9
	1.3. Банківська система України, як одне із джерел фінансування держави	11
	Висновки до розділу 1	14
РОЗДІЛ 2.	АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ АТ КБ “ПРИВАТБАНК” ЗА 2019-2023 РОКИ	16
	2.1. Місце і роль АТ КБ “ПриватБанк” у банківській системі України в умовах війни	16
	2.2. Аналіз активних операцій АТ КБ “ПриватБанк”	22
	2.3. Оцінка пасивних операцій АТ КБ “ПриватБанк”	29
	Висновки до розділу 2	35
РОЗДІЛ 3.	ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	37
	3.1. Проблеми ефективного функціонування банківської системи України в умовах війни	37
	3.2. Покращення якісних показників кредитування в Україні	43
	3.3. Шляхи удосконалення банківської системи України	49
	Висновки до розділу 3	53
	ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	55
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
	ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Актуальність теми дослідження “Банківська система України: тенденції і перспективи розвитку” зумовлена кількома важливими факторами:

1. Сучасний стан економіки та її виклики. Українська економіка переживає складний період, пов'язаний з війною, інфляцією, змінами у валютних курсах та міжнародною підтримкою. Банківська система відіграє ключову роль у стабілізації економіки, забезпечуючи кредитування бізнесу, підтримку фінансових операцій та залучення інвестицій. Аналіз тенденцій та перспектив розвитку банківської системи дозволить краще розуміти її вплив на макроекономічні показники та стабільність фінансової сфери.

2. Реформування фінансового сектора. Останніми роками банківська система України пройшла через суттєві реформи, спрямовані на підвищення прозорості, капіталізації та надійності банків. Дослідження допоможе оцінити успішність змін у банківській системі та виявити, які зміни необхідні для подальшого розвитку.

3. Перспективи інтеграції в європейський фінансовий простір. У контексті євроінтеграції України, важливо оцінити, наскільки вітчизняна банківська система готова до гармонізації з європейськими стандартами та вимогами. Це має безпосередній вплив на інвесторів, міжнародне співробітництво та економічне зростання країни.

4. Технологічні інновації у банківському секторі. Впровадження нових технологій, таких як цифровий банкінг, криптовалюти та фінансові технології, змінює традиційні підходи до банківської діяльності. Дослідження допоможе проаналізувати, як ці інновації впливають на розвиток банківської системи України та які можливості й виклики вони створюють.

Таким чином, вивчення тенденцій і перспектив розвитку банківської системи України є актуальним для формування дієвих економічних стратегій, залучення інвестицій та інтеграції України в глобальний економічний простір.

Наукова робота була сформована на основі вивчення літературних джерел науковців, які у своїх роботах досліджували і по різному висвітлювали банківську

систему, її еволюції, проблематику та перспективи розвитку. Серед відомих вчених які досліджували ці питання є такі, як Цветков А. М., Ткачова Н. О., Рожкова К., Стечишин Т. Б., Луців Б. Л., Сіренко Н. М., Мікуляк К. А., Шевченко П., Мельничук Н. Ю., Драчевська О., Гуляєва Л. П., Бойчун А., Яблоновський Д., Лисенко О., Давидюк Т. В., Манойленко О. В., Ломаченко Т. І., Резніченко А. В., та інші. Попри значну увагу наукової спільноти до банківської системи, її проблеми вимагають постійного оновлення аналізу з урахуванням змін, що відбуваються як в Україні, так і у світі.

Мета і завдання дослідження. Метою випускної кваліфікаційної роботи є необхідність виявлення проблем і тенденцій розвитку банківської системи України як основного суб'єкта фінансово-кредитних відносин та визначення подальших змін в особливостях моделі фінансово-кредитних відносин.

Завдання дослідження:

1. Дослідити сучасний стан банківської системи України, зокрема її структуру, ключові показники діяльності та роль у економіці держави;
2. Виявити значимість державних банків у доходах державного бюджету;
3. Сформувати і проаналізувати графіки та таблиці, які ілюструють сучасний стан банківської системи України, використовуючи статистичні дані;
4. Провести статистичний аналіз тенденцій розвитку кредитних відносин між банками та фізичними і юридичними особами;
5. Оцінити вплив війни та кризи COVID-19 на функціонування банківської системи;
6. Виявити проблеми функціонування банківського сектору;
7. Визначити тенденції розвитку банківського сектору України та подальші напрями реагування банківської системи України на виклики глобалізації під час війни;
8. Знайти оптимальні шляхи подолання кризи та перспективи розвитку банківської системи в Україні;
9. Розробити рекомендації щодо покращення функціонування банківської системи.

Об’єкт дослідження - це АТ КБ “ПриватБанк” і банківська система України в цілому.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти роботи і розвитку банків в сучасних умовах.

Методи дослідження. У ході дослідження використовуються загальнонаукові методи, зокрема аналіз, синтез, індукція, дедукція, графічне зображення матеріалу, узагальнення, систематизація, порівняння. Також використано метод статистичного аналізу даних, що дозволило виявити загальні тенденції розвитку вітчизняної банківської системи та встановлення проблем, що супроводжують його розвиток.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативні акти банківської системи України, статистичні та аналітичні матеріали, монографії, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених.

Наукова новизна одержаних результатів випускної кваліфікаційної роботи полягає в: удосконаленні і оновленні статистики по сьогоднішній день на основі якої можливо спрогнозувати майбутні проблеми і перспективи розвитку банківської системи.

Практичне значення одержаних результатів. Обґрунтовані практичні рекомендації щодо перспектив розвитку банківського сектору в сучасних умовах.

Публікації. За результатами написання кваліфікаційної роботи опубліковано наукову статтю на тему “Банківський кредит і його роль в економічному розвитку регіону” у Збірнику студентських наукових праць, Випуск XXXIV, м. Чернівці, 2024 р.

Обсяг та структура випускної кваліфікаційної роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається із анотації, вступу, 3 розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить - 71 сторінка, основний зміст роботи викладено на 50 сторінках. Робота містить 16 таблиць, 17 рисунків. Список використаних джерел включає 60 найменувань на 8 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

1.1 Сутність та значення банків

Банківські відносини утворюють так звану судинну систему будь-якої економіки, внаслідок чого вони завжди знаходяться в центрі уваги науковців, які досліджують проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи на макроекономічному та міждержавному рівнях. Після кризи 2008-2009 років, а також пандемії COVID-19 науковці приділяють більше уваги фінансовому сектору, оскільки він здатний забезпечити функціонування всіх інших сфер і секторів економіки.

Згідно статті 2 Закону “Про банки і банківську діяльність” - “банки це установи, функцією яких є кредитування суб'єктів господарської діяльності та громадян за рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, населення та інших кредитних ресурсів, касове та розрахункове обслуговування народного господарства, виконання валютних та інших банківських операцій, передбачених цим Законом” [2].

Також в законі зазначено, що “Банки є юридичними особами. Вони є економічно самостійними і повністю незалежними від виконавчих та розпорядчих органів державної влади в рішеннях, пов'язаних з їх оперативною діяльністю, а також щодо вимог і вказівок, які не відповідають чинному законодавству” [2].

У дослідженнях вчених, як економістів так і юристів, відсутня єдина думка щодо визначення поняття банку. Більшість із них не повністю згодні із трактуванням визначеним законодавчо, стверджуючи що це визначення не є повним.

Так, Цветков А. М. пропонує у своїх працях по дослідженню цього питання свою більш доповнену версію визначення: “Банк - це фінансова установа, яка є юридичною особою, створеною у формі акціонерного товариства або кооперативного банку, з сформованим статутним капіталом. Він здійснює

банківську діяльність на підставі банківської ліцензії та надає банківські й фінансові послуги відповідно до положень ст. 47 Закону “Про банки і банківську діяльність” [52, с. 176].

Мельничук Н. Ю. пропонує свій підхід до поняття “банк”: “Відповідно до системного підходу, банк - це суб’єкт господарської діяльності, який функціонує у фінансово-кредитній системі країни, здійснюючи ризикову діяльність для задоволення потреб населення у сфері розрахунково-кредитних відносин” [30, с. 859].

У своїх дослідженнях Гуляєва Л. П. запропонувала своє універсальне визначення: “Банк - це фінансовий посередник, який виконує три основні функції: приймання депозитів, надання кредитів і забезпечення розрахункових операцій для своїх клієнтів” [23, с. 113].

Переглянувши різні визначення поняття ми вважаємо твердження Стечишин Т. Б. та Луців Б. Л. найбільш повним. Вони вважають, що: “Сучасний банк є автономним, економічно незалежним комерційним підприємством, діяльність якого контролюється державними органами банківського нагляду. При цьому банк має свою специфіку, яка вирізняє його серед інших підприємств.

Ця специфіка проявляється у таких аспектах:

1. Банк є торговим підприємством. На відміну від галузей, що займаються виробництвом (промисловість, сільське господарство, будівництво, транспорт, зв’язок), банк функціонує в сфері обміну.

2. Банк виконує посередницьку функцію. Він узгоджує інтереси кредиторів і позичальників, забезпечуючи перерозподіл фінансових ресурсів між різними секторами економіки.

3. Банк є унікальним кредитним підприємством. Його діяльність має особливий характер, що відрізняє його від інших учасників кредитного ринку” [49, с. 110].

Зважаючи на ці відмінності вони дійшли висновку, що: “Банки - це установи, які виконують специфічну функцію (банківську діяльність). Їх основна функція полягає у посередництві в перерозподілі тимчасово вільних фінансових ресурсів.

Вони залучають кошти від осіб, які тимчасово ними не користуються, і передають тим, хто потребує фінансування. У контексті ключових завдань і цілей банків можна виділити три основні групи функцій: платіжно-розрахункова, ощадно-капіталотворча та кредитно-інвестиційна” [49, с. 110].

Згідно зі статті 2 Закону України “Про банки і банківську діяльність” - “Банківська діяльність - це залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб” [2].

Науковці відзначають, що визначення терміна “банківська діяльність” у Законі України “Про банки і банківську діяльність” є дещо обмеженим. Аналізуючи різні підходи до розуміння цього поняття, варто погодитися з позицією О. Драчевської, яка запропонувала розширене трактування. Вона визначає банківську діяльність як врегульовану правовими нормами діяльність юридичних осіб, спрямовану на надання банківських послуг відповідно до законодавства, за наявності відповідного дозволу (банківської ліцензії) та в межах закону [26, с. 196].

1.2 Організаційна структура банківської системи України

Відповідно до Закону України “Про банки і банківську діяльність” - Україна самостійно організує банківську систему [2].

Багато наукових праць розглядають особливості розвитку банківських відносин з акцентом на те, що банківський сектор насамперед забезпечує реальну економіку [55; 56]. Науковці наголошують, що банківська система є ключовим елементом фінансової системи, яка повинна забезпечувати доступ громадян і підприємств до капіталу, а також створювати умови для інноваційного розвитку бізнесу та залучення інвестицій [58]. Дослідники висловлюють думку, що банківський сектор орієнтований насамперед на забезпечення розвитку банківського сектору, забезпечення доступним капіталом для розвитку різних сфер економіки.

Закон України “Про банки і банківську діяльність” визначає що “Банківська система - це законодавчо визначена, чітко структурована сукупність фінансових посередників грошового ринку, які займаються банківською діяльністю” [2].

У світовій практиці виділяють три основні моделі національних банківських систем:

- Однорівнева система (централізована монобанківська), яка працює за принципами планової економіки та передбачає кошторисне планування і фінансування. Основною функцією банків у такій системі є не кредитування, а забезпечення фінансування народного господарства. Взаємодія між банками обмежується горизонтальними зв'язками, а їх операції та функції є універсальними [48];

- Дворівнева система, характерна для країн із ринковою економікою. На верхньому рівні діє центральний банк, який виконує функції регулятора, а на другому рівні - комерційні банки, які безпосередньо взаємодіють із клієнтами. Окремі небанківські фінансові установи підконтрольні окремим регуляторам [48];

- Трирівнева система, яка передбачає виділення додаткового третього рівня - небанківських кредитних установ, таких як страхові компанії, фінансові організації чи інвестиційні фонди [48, с. 9].

За словами Н. Сіренка та К. Мікуляка, основна відмінність трирівневої системи від дворівневої полягає у створенні окремої групи небанківських фінансових установ [48, с. 9].

У статті 4 Закону “Про банки і банківську діяльність” зазначено що: “Банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені і діють на території України відповідно до положень цього Закону та інших законів України” [2].

Стечишин Т. Б. та Луців Б. Л. стверджують, що: “Особливості розвитку кредитної системи в цілому і банківської системи зокрема довели необхідність регульованого підходу до організації кредитних відносин, що зумовило в кінцевому підсумку поділ усіх банківських установ залежно від ролі і функцій на два рівні:

1) Центральний банк, який реалізує державну грошово-кредитну та валютну політику, здійснює емісію грошей, керує валютними резервами та виконує функції банку для уряду і кредитних установ;

2) Комерційні банки, що забезпечують фінансове обслуговування економіки, включаючи кредитування та проведення розрахункових операцій” [49, с. 108].

Вони також зазначають, що банківська система України має вертикальні відносини підпорядкування між Національним банком і комерційними банками та горизонтальні відносини партнерства і конкуренції між самими комерційними банками [49].

У Законі “Про Національний банк України” визначено, що: “Національний банк України є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, юридичний статус, завдання, функції, повноваження і принципи організації якого визначаються в цьому законі, а також згідно Конституції України та інших законодавчих актів України” [6].

Стечишин Т. Б. та Луців Б. Л. також підкреслюють що дворівневість банківської системи України виявляється у взаємодії банків із НБУ. З одного боку, банки є незалежними юридичними особами, які не підпорядковуються НБУ. З іншого боку, їх діяльність регулюється НБУ, що створює вертикальні відносини влади, регламентовані нормами публічного права (фінансового чи адміністративного) [49, с. 108].

Водночас горизонтальні відносини між комерційними банками ґрунтуються на принципах рівноправності та конкуренції. Ці взаємозв'язки регулюються приватним правом, переважно цивільним [49, с. 108].

1.3 Банківська система України, як одне із джерел фінансування держави

Згідно класифікації Національного банку України - “банківські установи поділяються на банки з державною часткою, банки з приватним капіталом та банки іноземних банківських груп.

Банки з державною часткою - це фінансові установи, у яких держава прямо або опосередковано володіє понад 75% статутного капіталу.

Банки з приватним капіталом - це установи, серед кінцевих власників яких є один або кілька приватних інвесторів, що прямо чи опосередковано володіють не менш ніж 50% статутного капіталу.

Банки іноземних банківських груп - це банки, контрольні пакети акцій яких належать іноземним банкам або фінансово-банківським групам з-за кордону.” [14].

Так, станом на кінець 2023 року в Україні було 5 державних банків, 14 з іноземною часткою і 44 приватних банки [37, с. 3].

Згідно звіту НБУ “Огляд банківського сектору” - у 2023 році 63% від загального прибутку банківського сектору припадає на 5 державних банків - 54,71 млрд. грн. [37, с. 3].

У пункті 5 постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження базового нормативу відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2023 році господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави” зазначено, що банки, у яких частка держави становить щонайменше 75 відсотків статутного капіталу, зобов’язані забезпечити сплату дивідендів до державного бюджету до 1 липня 2024 року відповідно до базового нормативу, визначеного в пункті 1 цієї постанови” [10].

Щороку Кабінет Міністрів приймає нову постанову, яка регламентує розмір та період сплати дивідендів господарськими товариствами з державною часткою. Наприклад, у постанові за 2022 рік для АТ КБ “ПриватБанк” було встановлено унікальну норму - 80% відрахувань, тоді як інші державні банки сплачували лише 50% [9].

Аналіз частки доходів держбюджету від дивідендів державних підприємств і банків за останні п'ять років показав, що вона зменшилася з 5-6% до 2-3%, що вказує на порівняно низький внесок цього джерела до бюджету в умовах війни. При цьому частка дивідендів не мала великих коливань, при зростанні загальних доходів бюджету (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Частка дивідендів держпідприємств у загальних доходах бюджету, млрд. грн.

Рік	Доходи бюджету	Дивіденди	Дивіденди/доходи
2019	998,28	46,3	4,6%
2020	1076,02	66,9	6,2%
2021	1296,85	28,5	2,2%
2022	1787,40	46,9	2,6%
2023	2672,5	35,1	1,3%

Джерело: сформовано автором на основі даних [24].

Згідно із Законом України “Про Державний бюджет України на 2023 рік” (з урахуванням змін) [5], надходження частини чистого прибутку та дивідендів до бюджету заплановано в обсязі 26,3 млрд. грн. Державні унітарні підприємства та господарські товариства з державною часткою у 2023 році перерахували до бюджету 35,1 млрд. грн. дивідендів і частини чистого прибутку, що становило 133,46% від запланованого показника. Динаміка надходжень частини чистого прибутку та дивідендів від державної частки в банках до державного бюджету за період 2019-2023 років представлена на рис. 1.1.

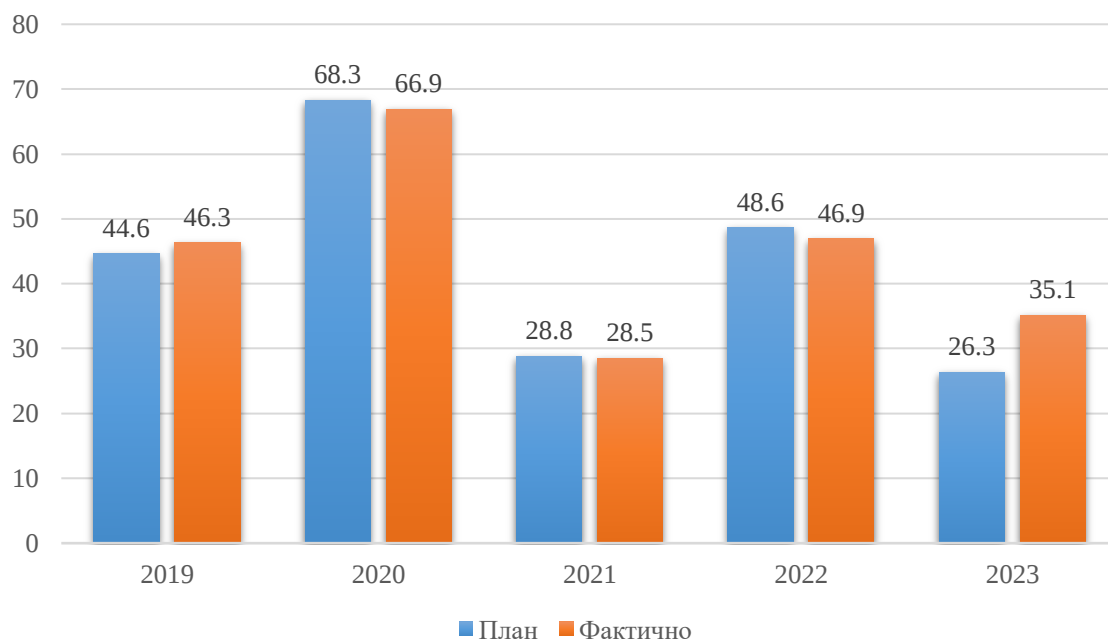

Рис. 1.1 Чистий прибуток та дивіденди від державної частки в банках у 2019-2023 роках, млрд. грн. [28, с. 15].

Попри зростання номінальних доходів держбюджету, внески від дивідендів не демонструють стабільного зростання. Причиною цього є залежність від одноразових надзвичайних подій, як-от у 2020 році, коли основним джерелом доходів стала компенсація “Нафтогазу” після перемоги в арбітражі (39,6 млрд. грн. із загальної суми 66,9 млрд. грн.) [18].

У 2023 році найбільшим платником дивідендів був АТ КБ “ПриватБанк”, який перерахував 24,2 млрд. грн., що склало 68,95% усіх надходжень цього типу. Тобто якщо не враховувати у статистику ці незвичні події, то в загальному ріст цього прибутку буде базуватись на доході державних банків [28, с. 15].

У 2024 році планується надходження 66,1 млрд. грн. від частини чистого прибутку та дивідендів, що більш ніж у 2,5 рази перевищує планові показники 2023 року. Цей прогноз залежить від фінансових результатів діяльності АТ КБ “ПриватБанк” у 2023 році, зокрема рішень щодо списання проблемних кредитів, пов’язаних із колишніми власниками банку [28, с. 15].

Прибутковість державних підприємств і банків виявилася чутливою до зовнішніх факторів. Зокрема, покладені спеціальні обов’язки (PSO) та проблемні кредити впливають на здатність компаній і банків сплачувати дивіденди. Військова агресія Росії спричинила додаткові економічні шоки, які зменшили можливість виплати дивідендів у наступні роки.

Висновок до розділу 1.

Банки є основними фінансовими інститутами, що забезпечують ефективне функціонування економіки, виступаючи посередниками між тими, хто має вільні фінансові ресурси, і тими, хто потребує фінансування. Основна сутність банків полягає у мобілізації грошових коштів, їх перерозподілі та обслуговуванні розрахункових операцій, що сприяє розвитку бізнесу, інфраструктури та підвищенню добробуту суспільства. Банківська система є одним із ключових джерел фінансування держави: вона залучає кошти для потреб уряду, підтримує

стабільність національної валюти, забезпечує виконання державних програм та реагує на економічні виклики через кредитування й інші фінансові інструменти.

Важливо зазначити, що законодавче визначення сутності банківської системи в Україні є неповним, що створює простір для різних інтерпретацій цього поняття. У наукових колах існують різні погляди на визначення банківської системи, які підкреслюють її різноманітні функції - від забезпечення економічного розвитку до підтримки фінансової безпеки. Така багатозначність трактувань показує, що банківська система є складним і багатогранним явищем, яке потребує постійного дослідження та вдосконалення для ефективного виконання своїх функцій у сучасних умовах.

Банки відіграють ключову роль у розвитку економіки України, підтримуючи її стабільність і забезпечуючи фінансування важливих державних і приватних проєктів. Банківська система не лише обслуговує потреби населення і бізнесу, а й є потужним інструментом державної фінансової політики, здатним швидко адаптуватися до економічних змін і підтримувати розвиток національної економіки в складні часи.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ АТ КБ “ПРИВАТБАНК” ЗА 2019-2023 РОКИ

2.1 Місце і роль АТ КБ “ПриватБанк” у банківській системі України в умовах війни

Відповідно до вимог, магістерську кваліфікаційну роботу за освітнім рівнем магістра було виконано на базі АТ КБ “ПриватБанк”. Проведений нами аналіз показує, що: “Акціонерне товариство комерційний банк ПриватБанк (далі “АТ КБ ПриватБанк”, “Банк” або “ПриватБанк”) був створений як комерційний банк у формі товариства з обмеженою відповідальністю. У 2000 році він реорганізувався в закрите акціонерне товариство, а у 2009 році - у публічне акціонерне товариство, де відповідальність акціонерів обмежувалася розміром їхніх акцій. У червні 2018 року банк знову змінив свою організаційно-правову форму, ставши акціонерним товариством” [47].

За даними щорічного звіту, “АТ КБ ПриватБанк” спеціалізується на універсальних банківських послугах, з акцентом на роздрібному сегменті, обслуговуванні малого та середнього бізнесу, а також вибірковій роботі з корпоративними клієнтами. Основу ресурсної бази банку становлять депозити фізичних і юридичних осіб у національній валюті, причому значну частку займають кошти на поточних рахунках [47].

Станом на 31 грудня 2023 року єдиним акціонером банку є держава Україна в особі Кабінету Міністрів України, який здійснює управління корпоративними правами щодо банку [47].

Міжнародні рейтингові агентства активно спостерігають за фінансовою системою України, регулярно переглядаючи рейтинги. У лютому 2024 року Moody's підтвердило довгострокові та короткострокові рейтинги депозитів ПриватБанку на рівні “Саа3/NP” і змінило прогноз із “негативного” на “стабільний” [54].

За даними Moody's, покращення прогнозу свідчить про стійкість фінансових показників банку, навіть за умов складного економічного середовища. У 2023 році українська економіка показала адаптивність до воєнних дій, що дозволило банкам стабілізувати якість активів, підвищити рентабельність і накопичити достатній рівень капіталу та ліквідності [54].

Fitch Ratings також підтвердило рейтинги АТ КБ “ПриватБанк” [57]:

- Довгостроковий рейтинг дефолту емітента в іноземній валюті - “ССС-”
- Довгостроковий рейтинг дефолту в національній валюті - “ССС”.
- Рейтинг стійкості - “ссс-”.

Fitch відзначило високу якість кредитного портфеля та стандарти кредитування АТ КБ “ПриватБанк”. Експерти також зауважили, що банк має сильніші позиції у збереженні прибутковості та захисті своєї ринкової частки, ніж його конкуренти [57].

Банк залишається лідером у сфері платежів із часткою ринку 51,3%. У 2023 році обсяг платежів населення досяг 807 млн. шт., перевищивши довоєнні показники. Також активно зростають і обсяги грошових переказів - протягом 2023 року за допомогою сервісів ПриватБанку 3,1 мільйони українців здійснили більше 24 млн. міжнародних грошових переказів з-за кордону, понад 1 млрд. р2р переказів на суму понад 2.4 млрд. грн. [47].

Для визначення важливості і місця банку у банківській системі України за даними наведеними НБУ за останні п'ять років [43-47], складемо і проаналізуємо інфраструктурні об'єкти і платіжні інструменти АТ КБ “ПриватБанк” відносно інших банків, та відобразимо це на рис. 2.1; 2.2; 2.3 та 2.4.

Одним з найвизначніших досягнень АТ КБ “ПриватБанк” є його здатність забезпечувати величезну кількість користувачів фінансовими послугами через інноваційні та зручні цифрові продукти. За останні роки, Банк продовжує бути лідером за кількістю активних платіжних карток, що свідчить про його популярність серед населення та високу довіру до банку. Такий показник також демонструє, що АТ КБ “ПриватБанк” активно сприяє розвитку безготівкових

розрахунків в Україні, підвищуючи фінансову грамотність громадян та пропонуючи їм прості та ефективні засоби керування своїми фінансами.

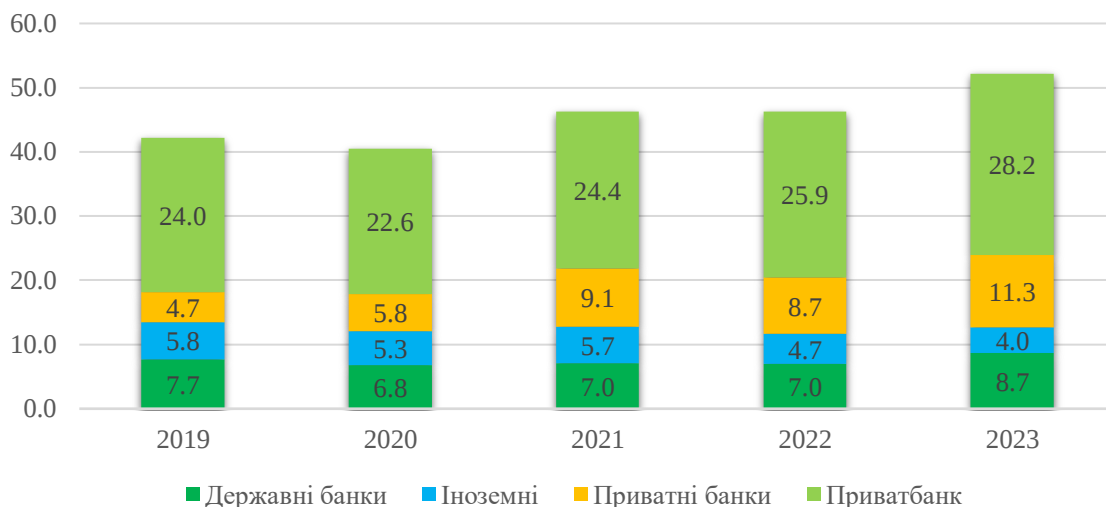

Рис. 2.1 Кількість активних платіжних карток за групами банків у 2019-2023 роках, млн. од. [33-37].

Банк також має найрозвиненішу мережу банкоматів та платіжних терміналів по всій країні, що робить його послуги доступними не лише в містах, але й у віддалених населених пунктах. Завдяки цьому АТ КБ “ПриватБанк” забезпечує широке покриття та доступність своїх банківських послуг для всіх категорій клієнтів. Мережа банкоматів дозволяє клієнтам зручно та швидко знімати готівку, тоді як платіжні термінали сприяють розвитку безконтактних платежів у торгівельній мережі.

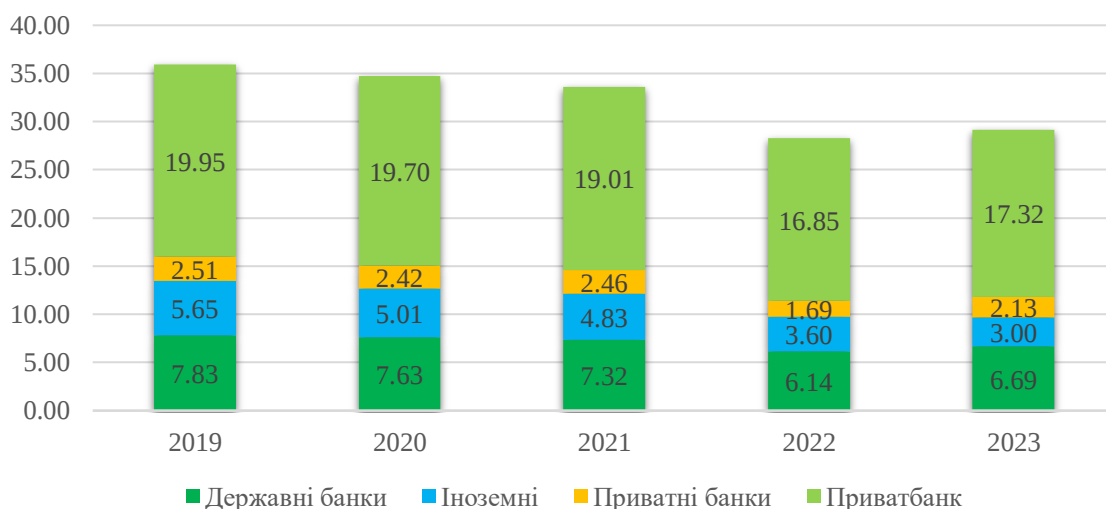

Рис. 2.2 Кількість банкоматів у 2019-2023 роках, тис. од. [33-37].

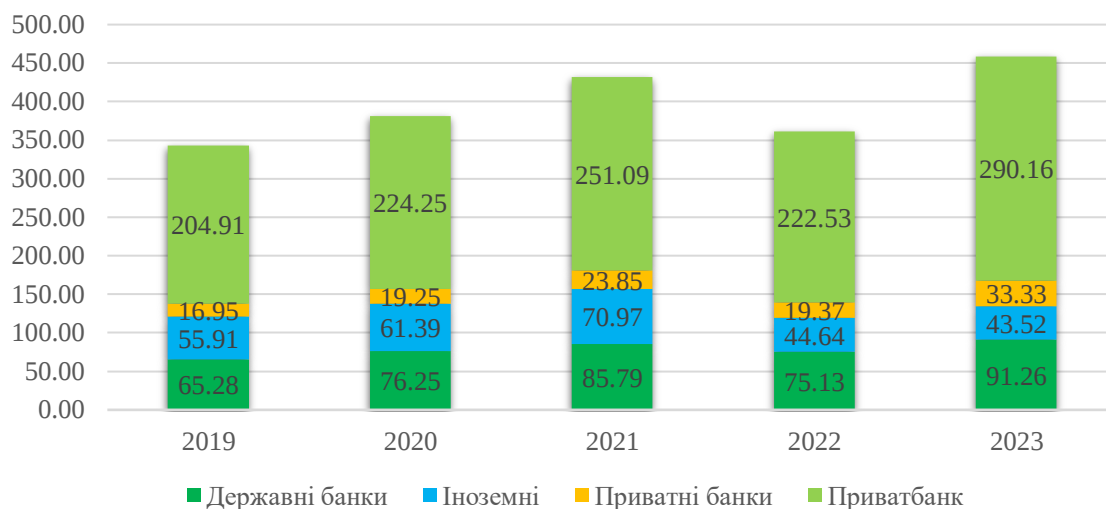

Рис. 2.3 Кількість платіжних терміналів (POS) у 2019-2023 роках, тис. од. [33-37].

Проаналізувавши рисунки можемо чітко сказати що АТ КБ “ПриватБанк” відіграє провідну роль у банківській системі країни. За останні кілька років він послідовно утримує лідерські позиції за ключовими показниками, такими як кількість активних платіжних карток, мережа банкоматів та кількість платіжних терміналів.

Дослідження довело, що АТ КБ “ПриватБанк” є безперечним лідером за загальною кількістю активів серед банківської системи України (рис. 2.4).

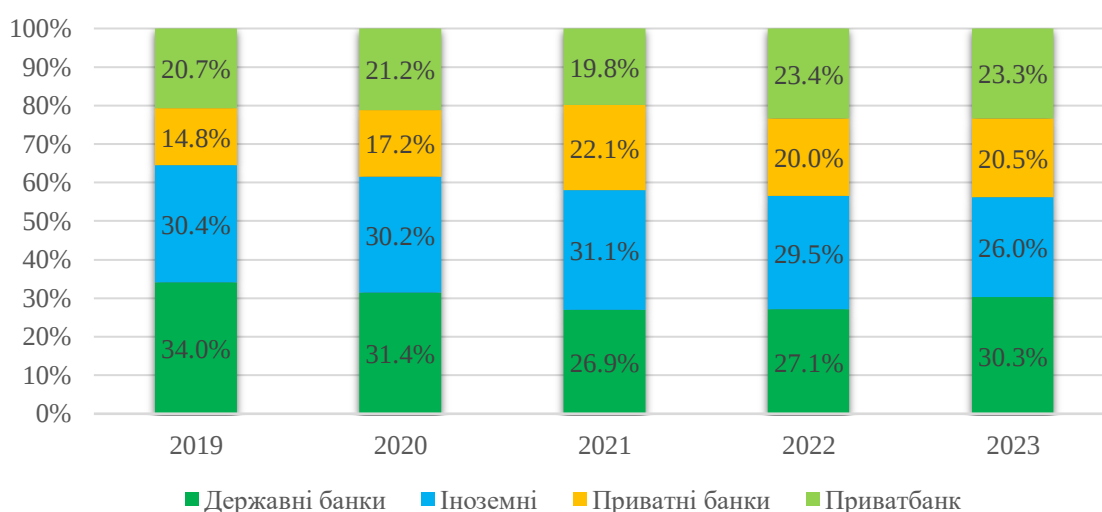

Рис. 2.4 Розподіл чистих активів за групами банків у 2019-2023 роках [33-37].

Банк володіє майже чвертю всіх активів банківського сектора країни. Це свідчить про його домінуючу роль у фінансовій сфері та здатність ефективно управляти ресурсами. У порівнянні з іншими банками, АТ КБ “ПриватБанк” утримує суттєвий відрив.

Високий рівень активів банку свідчить про його стійкість та надійність, що є важливими факторами для залучення інвесторів і клієнтів. Банк використовує ці активи для подальшого розвитку, інвестування в нові технології та підтримку економіки України, що робить його не лише банком, але й важливим рушієм фінансової стабільності країни.

Таким чином, АТ КБ “ПриватБанк” відіграє ключову роль у фінансовій системі України, забезпечуючи мільйони користувачів якісними, надійними та сучасними банківськими послугами. Його масштаб, ефективність та інноваційність роблять його лідером серед українських банків та вагомим інструментом у розбудові економічної стабільності держави.

Складемо і проаналізуємо з використанням фінансової звітності за 2019-2023 роки роботу АТ КБ “ПриватБанк” і занесемо її у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основні показники діяльності АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023 рр, млн. грн.

Показник	Станом на кінець звітного					Відхилення					
	2019	2020	2021	2022	2023	2022/2021		2023/2022		2023/2019	
						млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Процентні доходи	33841	33563	35854	43686	66238	+7832	+21,84	+22552	+51,62	+32397	+96
Процентні витрати	14174	11961	6537	3768	6616	-2769	-42,36	+2848	+75,58	-7558	-53
Прибуток до оподаткування	32609	24296	35067	34672	72766	-395	-1,13	+38094	+109,87	+40157	+123
Сплата податку	0	-6	17	4474	35001	+4457	+26218	+30527	+682,32	+35001	-
Прибуток за рік	32609	24302	35050	30198	37765	-4852	-13,84	+7567	+25,06	+5156	+16

Джерело: сформовано автором на основі даних [43-47].

Проаналізувавши процентні витрати, можемо сказати що АТ КБ “ПриватБанк” проводить політику управління витратами більш збалансовано та обґрунтовано. Дослідження вказують, що проценті витрати банку у пост-

ковідному/довоєнному 2021 році склали 6537 млн. грн., у першому році війни вони зменшились до 3768 млн. грн, а на другий рік повномасштабної війни збільшились пропорційно процентним доходам і становили 6616 млн. грн. Тобто за останні роки при збільшені процентних доходів - пропорційно проценті витрати зменшуються, що вказує на зниження інфляційних ризиків, що є позитивною ознакою.

Аналіз прибутку АТ КБ “ПриватБанк” чітко показує позитивну динаміку його зростання за період 2019-2023 років. Зокрема, у 2019 році прибуток становив 32609 млн. грн., у 2020 році через кризу в період пандемії упав до 24302 млн. грн., але вже на наступний 2021 рік вернувся до рівня 35050 млн. грн. Однак, у 2022 році спостерігається негативна тенденція - зниження прибутку на 215 млн. грн., що обумовлено загальним падінням ефективності банківської діяльності внаслідок воєнних дій, інфляції та зниження ділової активності. Та вже у 2023 році прибуток Банку до оподаткування становив 72766 млн. грн., що більш ніж удвічі перевищує показник 2022 року. Ця сума становить 46% від загального прибутку банківського сектору України за минулий рік. Після врахування підвищеної ставки податку в розмірі 50%, чистий прибуток банку склав 37765 млн. грн., більша частина якого буде перерахована до державного бюджету у вигляді дивідендів. У лютому 2024 року банк авансом сплатив до бюджету 44900 млн. грн. дивідендів та податку на прибуток за підсумками 2023 року [47].

Аналіз діяльності АТ КБ “ПриватБанк” свідчить про його стабільну фінансову позицію. На кінець 2023 року регулятивний капітал банку становив 64,8 млрд. грн., а норматив адекватності регулятивного капіталу досягав 21,75%, що значно перевищує мінімальний рівень у 10%, встановлений Національним банком України. Показники ліквідності банку також перевищують нормативи НБУ. Станом на 31 грудня 2023 року: Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами (LCRBB) становив 462,8% (при нормі $\geq 100\%$). А коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCRIB) склав 266,1% (при нормі $\geq 100\%$) [47].

Ці результати демонструють високу ефективність, стійкість до зовнішніх викликів та адаптивність банку. Банк зберігає довіру клієнтів завдяки оперативному реагуванню на зміни у зовнішньому середовищі та нові потреби

споживачів. Як системно важливий банк, АТ КБ “ПриватБанк” продовжує відігравати ключову роль у фінансовій системі України та забезпечувати її стабільність [15].

2.2 Аналіз активних операцій АТ КБ “ПриватБанк”

Згідно навчального посібника Давидюк Т. про Бухгалтерський облік: “Активи - ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигід у майбутньому” [21, с. 32].

Аналіз активів АТ КБ “ПриватБанк” проводиться за даними “Звіту про фінансовий стан” за 2019 - 2023 роки [43-47]. Дані взяті на кінець кожного аналізованого року (додаток А.1.1; А.1.2; А.1.3; А.1.4; А.1.5).

У ході аналізу динаміки і структури активів банку використані методи горизонтального і вертикального аналізів. Горизонтальний аналіз дозволяє проаналізувати абсолютні та відносні відхилення за кожною статтею балансу. А вертикальний аналіз дозволяє оцінити структурні зрушення за кожною статтею активів.

У табл. 2.2 наведено аналіз динаміки активів АТ КБ “ПриватБанк” на кінець 2019-2023 років.

Таблиця 2.2

Загальні активи АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023 рр., млн. грн.

Станом на кінець звітного				
2019	2020	2021	2022	2023
309723	382525	401296	540596	680008
Відхилення				
2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
72802	18771	139300	139412	370285
+23,51%	+4,91%	+34,71%	+25,79%	+119,55%

Джерело: сформовано автором на основі даних [43-47].

Проведений аналіз динаміки активів балансу АТ КБ “ПриватБанк” показав таке: На кінець 2019 року розмір активів складав 309723 млн. грн. Це на 72802 млн.

грн. менше, ніж в наступному аналізованому році. У 2021 році розмір активів продовжував зростати на 18771 млн. грн. В подальшому 2022 році ще на 139300 млн. грн., а у 2023 році - на 139412 млн. грн. Це був рекордний ріст. Загалом за ці 5 років ріст активів становить 370285 млн. грн, що показує збільшення їх на 119,55%

На рис. 2.5 можна бачити тренд росту активів Банку. Це говорить про реалізацію існуючих можливостей розміщення коштів для отримання прибутків комерційним банком.

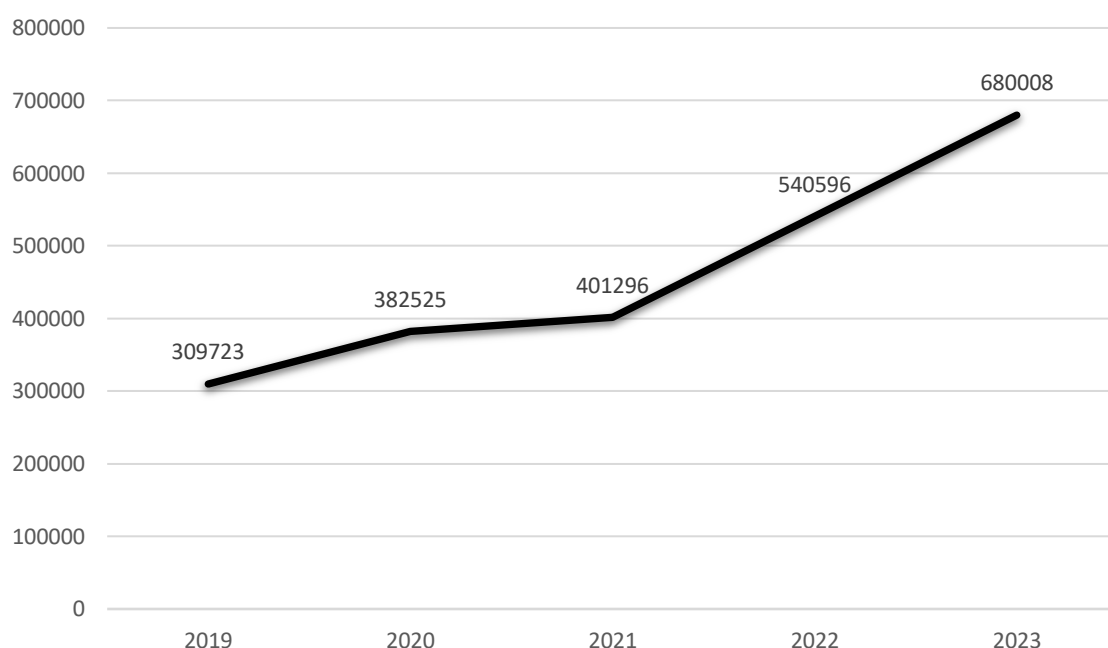

Рис. 2.5 Динаміка активів АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023 роках [43-47].

Розглянемо детальніше динаміку складових активів АТ КБ “ПриватБанк”.

У табл. 2.3 подано динаміка змін показнику “Грошові кошти та їх елементи” з фінансової звітності АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023 роках.

Таблиця 2.3

Грошові кошти та їх еквіваленти АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023, млн. грн.

Станом на кінець звітного				
2019	2020	2021	2022	2023
45894	49911	52835	94191	152282
Відхилення				
2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
4017	2924	41356	58091	106388
+8,75%	+5,86%	+78,27%	+61,67%	+231,81%

Джерело: сформовано автором на основі даних [43-47].

На кінець 2020 року можна було бачити зростання грошових коштів та їх еквівалентів на 4017 млн. грн., що стабілізувало ліквідність банку в умовах корона кризи. Ще більше зростання відбулося після початку війни на кінець 2022 року - на 41356 млн. грн., найбільшу частку цієї частини активу склали кореспондентські рахунки та депозити “овернайт” в банках країн ОЕСР [46]. На кінець 2023 року грошові кошти та їх еквіваленти також суттєво збільшились на 58091 млн. грн., за рахунок збільшення частки залишку на рахунок в НБУ [47].

Динаміка показників інвестиційного портфелю АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023 роках подано у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Інвестиційний портфель АТ КБ “ПриватБанк” за 2019-2023 роки, млн. грн.

Показник	Станом на кінець звітного				
	2019	2020	2021	2022	2023
Інвестиційні цінні папери	152157	221661	222277	239752	271847
Інвестиції, в дочірні та асоційовані компанії	155	30	30	30	30
Інвестиційна нерухомість	3379	2933	1989	2155	2340
Показник	Відхилення				
	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
Інвестиційні цінні папери	69504	616	17475	32095	119690
	+45,68%	+0,28%	+7,86%	+13,39%	+78,66%
Інвестиції, в дочірні та асоційовані компанії	-125	0	0	0	-125
	-80,65%	0,00%	0,00%	0,00%	-80,65%
Інвестиційна нерухомість	-446	-944	166	185	-1039
	-13,20%	-32,19%	+8,35%	+8,58%	-30,75%

Джерело: сформовано автором на основі даних [43-47].

За 2020 рік максимально виріс розмір інвестиційного портфелю - на рекордні 119690 млн. грн. за рахунок ОВДП. Найбільше в цей час вирости середньострокові і короткострокові державні боргові цінні папери. Це зумовлено кризовими періодами, через які попит на стабільні інвестиційні інструменти зростає, через прагнення зберегти свій капітал і мінімізувати ризики. Інвестиційний портфель цінних паперів продовжує зростати і надалі.

Далі у табл. 2.6 подано динаміка змін кредитного портфелю АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023 роках.

Таблиця 2.6

Кредитний портфель АТ КБ “ПриватБанк” за 2019-2023 роки, млн. грн.

Показник	Станом на кінець звітнього				
	2019	2020	2021	2022	2023
Кредити та аванси банкам	27118	25039	26243	103837	134237
Кредити та аванси клієнтам	59544	55021	68218	68084	92019
Показник	Відхилення				
	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
Кредити та аванси банкам	-2079	1204	77594	30400	107119
	-7,67%	+4,81%	+295,68%	+29,28%	+395,01%
Кредити та аванси клієнтам	-4523	13197	-134	23935	32475
	-7,60%	+23,99%	-0,20%	+35,16%	+54,54%

Джерело: сформовано автором на основі даних [43-47].

У 2020 році через COVID-19 кошти у кредитному портфелі банку дещо зменшилися за рахунок скорочення міжбанківських кредитів на 2079 млн. грн., а також кошти та аванси клієнтам на 4523 млн. грн. Що стосується 2022 року, то у цей період було активне нарощення портфелю кредитів банкам - на 77594 млн. грн., але на 134 млн. грн. зменшення кредитів клієнтам. Збільшення портфелю кредитів банкам було в основному за рахунок депозитних сертифікатів НБУ. Тобто на 73914 млн. грн. збільшився цей показник за 2022 рік. Це є один із способів яким Національний банк України регулює грошовий ринок та управляє ліквідністю всієї банківської системи. А зменшення кредитів клієнтам відбулося через зменшення частки іпотечних кредитів і споживчих кредитів через нестабільність економіки і більшу недовіру до банківської системи. Також внаслідок вище зазначених причин банк збільшив частину резервів під очікуванні кредитні збитки, що також в загальному зменшило показник кредитів клієнтам.

Таблиця 2.7

Поточні податкові активи АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023 роках, млн. грн.

Станом на кінець звітнього				
2019	2020	2021	2022	2023
2257	6660	9978	9079	4
Відхилення				
2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
4403	3318	-899	-9075	-2253
+195,08%	+49,82%	-9,01%	-99,96%	-99,82%

Джерело: сформовано автором на основі даних [43-47].

Впродовж 2019-2021 років продовжувала зростати стаття “Поточні податкові активи” і у 2021 році досягла свого максимуму - 9978 млн. грн. Після чого на кінець 2023 року упала до 4 млн. грн. внаслідок внесених змін до Податкового кодексу України, виданих у грудні 2023 року, про збільшення податку на прибуток за весь рік на рівень 50% [4;47].

Розглянемо у табл. 2.8 інші статті активів АТ КБ “ПриватБанк”.

Таблиця 2.8

Інші статті активів АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023 роках, млн. грн.

Показник	Станом на кінець звітнього				
	2019	2020	2021	2022	2023
Основні засоби та нематеріальні активи за винятком гудвілу	6480	7642	7362	6617	6690
Інші фінансові активи	2210	3448	2644	6498	9493
Інші активи	9285	8900	9713	9189	9094
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя	1244	1228	Інш. актив.	Інш. актив.	Інш. актив.
Активи, утримувані для продажу	0	32	7	64	20
Показник	Відхилення				
	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
Основні засоби та нематеріальні активи за винятком гудвілу	1162	-280	-745	73	210
Інші фінансові активи	1238	-804	3854	2995	7283
Інші нефінансові активи	-385	813	-524	-95	-191
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя	-16	-1228	Інш. актив.	Інш. актив.	Інш. актив.
Активи, утримувані для продажу	32	-25	57	-44	20

Джерело: сформовано автором на основі даних [43-47].

На кінець 2019 року обсяг інших нефінансових активів становив 9285 млн. грн., що складало незначну частку загальних активів банку. Тільки за 2020 рік було збільшення цієї частини активів, внаслідок впровадження звітності за міжнародними стандартами в електронному форматі. Зокрема, “Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя” було перекласифіковане до категорії “Інші активи” [3]. Проте за останні п’ять років ця частина активів демонструє тенденцію до зменшення. Водночас слід зазначити, що значна частка інших активів є негативним сигналом для діяльності банку [50, с. 66].

Станом на кінець 2022 року обсяг інших фінансових активів збільшився більш ніж удвічі, що зумовлено рекласифікацією обмежених грошових коштів із категорії “грошових коштів та їх еквівалентів” до “інших фінансових активів” [47].

Перейдемо до аналізу структури активів балансу АТ КБ “ПриватБанк”.

У табл. 2.8 наведено аналіз структури активів балансу АТ КБ “ПриватБанк” на кінець 2019-2023 років.

Таблиця 2.8

Структура активів АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023 роках, %.

Показник	Станом на кінець звітного				
	2019	2020	2021	2022	2023
Грошові кошти та їх еквіваленти	14,82	13,05	13,17	17,42	22,39
Кредити та аванси банкам	8,76	6,55	6,54	19,21	19,74
Кредити та аванси клієнтам	19,22	14,38	17,00	12,59	13,53
Інвестиційні цінні папери	49,13	57,95	55,39	44,35	39,98
Поточні податкові платежі	0,73	1,74	2,49	1,68	0,00
Інвестиції, в дочірні та асоційовані компанії	0,05	0,01	0,01	0,01	0,00
Інвестиційна нерухомість	1,09	0,77	0,50	0,40	0,34
Основні засоби та нематеріальні активи за винятком гудвілу	2,09	2,00	1,83	1,22	0,98
Інші фінансові активи	0,71	0,90	0,66	1,20	1,40
Інші активи	3,00	2,33	2,42	1,70	1,34
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя	0,40	0,32	0,00	0,00	0,00
Активи, утримувані для продажу	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00
Всього активів	100	100	100	100	100

Джерело: сформовано автором на основі даних [43-47].

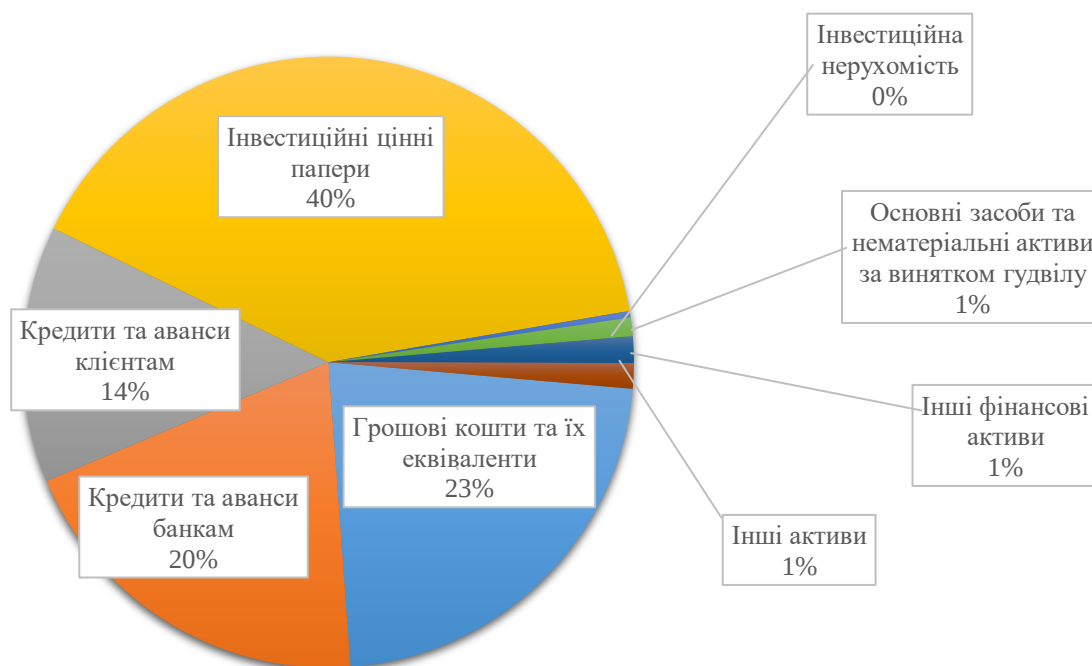

Рис. 2.6 Структура активів АТ КБ “ПриватБанк” на кінець 2023 року [43-47].

З даних видно, що найбільшу частку в активах банку у 2023 році складав інвестиційний портфель - 39,98%. Також значною часткою характеризувались кредити на аванси банкам - 19,74%, кредити та аванси клієнтам - 13,53% та грошові кошти та їх еквіваленти - 22,39%. Інші статті мали малі частки та незначно впливали на формування активів.

Таким чином, аналіз динаміки активів АТ КБ “ПриватБанк” показав диверсифікацію активів, яка забезпечує стійкість банку та показує його виважену політику, що направлена на забезпечення нормального фінансового стану.

Отже на кінець 2023 року порівняно з 2019 роком можна було бачити нарощення кредитного портфелю АТ КБ “ПриватБанк”. Серед них 32475 млн. грн. це кредити та аванси клієнтам, а 107119 млн. грн. це кредити та аванси банкам. Також для зміцнення ліквідної позиції банку за цей період збільшився обсяг грошових коштів на 106383 млн. грн. Зменшення темпів приросту відбувалось на кінець 2020 року внаслідок пандемії та на кінець 2022 року, внаслідок повномасштабної війни із Росією. Інші статті активів балансу АТ КБ “ПриватБанк” не відігравали суттєвого значення та за ними відбувались майже аналогічні зміни.

2.3 Оцінка пасивних операцій АТ КБ “ПриватБанк”

Згідно навчального посібника Давидюк Т. про Бухгалтерський облік: “Пасиви - це сукупність усіх зобов'язань компанії. У пасивах відображені джерела формування активів. Вони діляться на зобов'язання і власний капітал.

Зобов'язання - заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди” [21, с. 268].

Аналіз пасивів АТ КБ “ПриватБанк” проводиться за даними “Звіту про фінансовий стан” за 2019 - 2023 роки. Дані взяті на кінець кожного аналізованого року (додаток А.1.1; А.1.2; А.1.3; А.1.4; А.1.5).

У ході аналізу динаміки і структури пасивів банку також були використані методи горизонтального і вертикального аналізів.

У табл. 2.9 наведено аналіз динаміки зобов'язань АТ КБ “ПриватБанк” на кінець 2019-2023 років.

Таблиця 2.9

Загальні зобов'язання АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023 роках, млн. грн.

Станом на кінець звітного				
2019	2020	2021	2022	2023
255194	329700	334681	482807	595162
Відхилення				
2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
74506	4981	148126	112355	339968
29,20%	1,51%	44,26%	23,27%	133,22%

Джерело: сформовано автором на основі даних [43-47].

Розглядаючи динаміку зміни статей зобов'язань балансу АТ КБ “ПриватБанк” з'ясовано, що найбільшу їх частину складають кошти клієнтів (табл. 2.10).

Кошти клієнтів АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023 роках, млн. грн.

Станом на кінець звітнього				
2019	2020	2021	2022	2023
240621	312708	325303	471970	555525
Відхилення				
2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
72087	12595	146667	83555	314904
29,96%	4,03%	45,09%	17,70%	130,87%

Джерело: сформовано автором на основі даних [43-47].

У 2020 році зростання становило 72087 млн. грн., на кінець 2021 року ріст обсягу депозитного портфелю уповільнився і склав 12595 млн. грн. внаслідок зменшення процентних ставок. Та у червні 2023 року НБУ із за початку війни прийняло рішення про збільшення облікової ставки у 2,5 рази, через що на кінець 2022 року кошти клієнтів збільшились у півтора рази, тобто на 146667 млн. грн. Висока ставка залишилась і на наступний рік з поступовим зменшенням, тому на кінець 2023 року цей показник збільшився на 83555 млн. грн.

На кінець 2023 року понад 70% коштів клієнтів розміщувалися на поточних рахунках із високим рівнем диверсифікації, здебільшого належних фізичним особам. Завдяки низькій концентрації клієнтської бази банк забезпечує стабільність поточних пасивів і мінімізує вартість залучених ресурсів, що є конкурентною перевагою порівняно з іншими учасниками ринку.

За іншими стаття зобов'язань відбувались незначні зміни. Подано в табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Інші статті зобов'язань АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023 роках, млн. грн.

Показник	Станом на кінець звітнього				
	2019	2020	2021	2022	2023
Заборгованість перед НБУ	7721	0	0	0	0
Кошти банків	201	2	3	0	0
Випущені боргові цінні папери	1748	1855	0	0	0
Відстрочені податкові зобов'язання	121	146	159	0	0

Показник	Станом на кінець звітного				
	2019	2020	2021	2022	2023
Інші фінансові зобов'язання	1522	2907	3770	2634	3038
Забезпечення: резерви та інші забезпечення	3260	12082	5446	5804	5438
Показник	Відхилення				
	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
Заборгованість перед НБУ	-7721	0	0	0	-7721
Кошти банків	-199	1	-3	0	-201
Випущені боргові цінні папери	107	-1855	0	0	-1748
Відстрочені податкові зобов'язання	25	13	-159	0	-121
Інші фінансові зобов'язання	1385	863	-1136	404	1516
Забезпечення: резерви та інші забезпечення	8822	-6636	358	-366	2178

Джерело: сформовано автором на основі даних [43-47].

На кінець 2019 року АТ КБ “ПриватБанк” мав заборгованість перед НБУ, заборгованість перед банками, також випущені боргові цінні папери і відстрочені податкові зобов'язання, які на кінець 2023 року були погашені і тепер мають нульове значення, що є позитивною динамікою.

Інші фінансові зобов'язання у 2020 та 2021 роках зросли на 1385 та на 863 млн. грн. відповідно. Проте вже на наступний 2022 рік зменшились на 1136 млн. грн. через повномасштабну війну. Та вже у наступному році продовжили зростання і збільшились на 404 млн. грн. Хоча за 5 років це збільшило цей показник у два рази, проте це не спричинило суттєвих змін у структурі зобов'язань.

Що стосується забезпечення резервів та інших забезпечень, то їх розмір у 2020 роках істотно зріс на 8822 млн. грн. Потрібно було сформувати резерви у кризовому стані банку, що викликав коронавірус. Однак на кінець 2021 року ситуація виправилася і розмір резервів і забезпечень знизився на 6636 млн. грн. На перший рік війни він незначно збільшився на 358 млн. грн, та вже на кінець 2023 року вернувся до попередніх значень зменшившись на 366 млн. грн.

Отже, на зростання зобов'язань АТ КБ “ПриватБанк” основний вплив здійснював ріст депозитного портфелю.

Далі розглянемо у табл. 2.12 динаміку змін власного капіталу АТ КБ “ПриватБанк” за останні 5 років.

“Власний капітал - частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань” [21, с. 37].

Таблиця 2.12

Власний капітал АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023 роках, млн. грн.

Станом на кінець звітнього				
2019	2020	2021	2022	2023
54529	52825	66615	57789	84846
Відхилення				
2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
-1704	13790	-8826	27057	30317
-3,12%	26,11%	-13,25%	46,82%	55,60%

Джерело: сформовано автором на основі даних [43-47].

Що стосується динаміки власного капіталу, то у ній найбільшим є статутний капітал. Його динаміку на останні 5 років була не змінна і становила 206060 млн. грн. Статутний капітал є гарантом стійкості банку, оскільки, як і резервний фонд, є найбільш стабільною частиною власних коштів. Недопущення зменшення і забезпечення не змінності цієї частини свідчить про забезпечення фінансової стійкості АТ КБ “ПриватБанк”.

Серед ключових елементів власного капіталу варто відзначити статтю “Накопичений дефіцит”, детально проаналізовану в табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Накопичений дефіцит АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023 роках, млн. грн.

Станом на кінець звітнього				
2019	2020	2021	2022	2023
-169918	-171665	-157247	-156749	-144629
Відхилення				
2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
-1747	14418	498	12120	25289
1,03%	-8,40%	-0,32%	-7,73%	-14,88%

Джерело: сформовано автором на основі даних [43-47].

Внаслідок збитків попередніх років, спричинених транзакціями колишніх бенефіціарних власників, банк має накопичений дефіцит, який частково покривався внесками до статутного капіталу у 2017 році. Загалом динаміка за цією статтею демонструє позитивну тенденцію. Незважаючи на збільшення дефіциту у 2020 році на 1747 млн. грн., у 2021 році відбулося суттєве його зменшення на 14418 млн. грн. У 2022 році скорочення дефіциту було менш значним і становило 498 млн. грн., однак у 2023 році дефіцит зменшився на 12120 млн. грн., що є позитивним трендом.

За іншими статтями власного капіталу також були не значні зміни подані у табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Інші статті власного капіталу АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023, млн. грн.

Показник	Станом на кінець звітного				
	2019	2020	2021	2022	2023
Емісійний дохід	23	23	23	23	23
Резерв переоцінки приміщень	614	689	Інш. резерв.	Інш. резерв.	Інш. резерв.
Інші резерви	-1274	-2937	-4091	-15168	-1741
Результат від операцій з акціонером	12174	12174	12174	12174	12174
Загальні резерви та інші фонди	6850	8481	9696	11449	12959
Показник	Відхилення				
	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
Емісійний дохід	0	0	0	0	0
Резерв переоцінки приміщень	75	-689	0	0	-614
Інші резерви	-1663	-1154	-11077	13427	-467
Результат від операцій з акціонером	0	0	0	0	0
Загальні резерви та інші фонди	1631	1215	1753	1510	6109

Джерело: сформовано автором на основі даних [43-47].

Через рекласифікацію відбулися зміни у представленні фінансової звітності, деякі статті стали комплексними та укрупнено поєднали в собі декілька. Так,

наприклад, резерв переоцінки приміщень у “Звіті про фінансовий стан” рекласифікували як “Інші резерви” [45].

Станом на 31 грудня 2023 результат від операцій з акціонером становив 12174 млн. грн. Ця сума включає чистий прибуток, отриманий у результаті первісного визнання облігацій внутрішньої державної позики, які були внесені акціонером до статутного капіталу у 2016-2017 роках [47].

Стабільність емісійного доходу та результату від операцій з акціонерами у АТ КБ “ПриватБанк” є наслідком його державної власності, відсутності потреби в нових емісіях акцій, а також орієнтації на операційну ефективність та виконання регуляторних вимог.

На кінець 2023 року загальний обсяг резервів та інших фондів, сформованих відповідно до вимог законодавства України, склав 12959 млн. грн. Банк зобов’язаний створювати резервний капітал шляхом відрахування частини нерозподіленого прибутку. Цей резерв, який не підлягає розподілу, формується у розмірі не менше 5% від чистого прибутку за рік до виплати дивідендів акціонерам простих акцій. Відрахування тривають до тих пір, поки резервний капітал не досягне 25% регулятивного капіталу банку [47].

Наведене впливало на формування власного капіталу і зобов’язань АТ КБ “ПриватБанк”. Динаміка цих показників наведена на рис. 2.7.

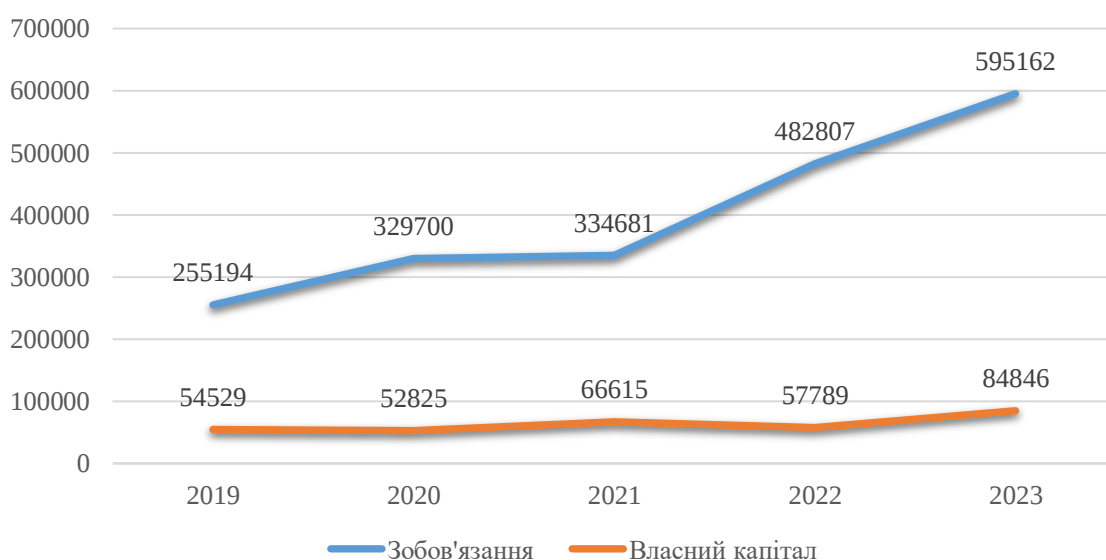

Рис. 2.7 Динаміка зобов’язань та власного капіталу АТ КБ “ПриватБанк” у 2019-2023 роках, млн. грн. [43-47].

Перейдемо до аналізу структури пасивів балансу АТ КБ “ПриватБанк”.

Аналіз структури пасивів Банку у табличному виді не проводився, оскільки за деякими статтями були від’ємні значення.

На рис. 2.8 наведено структуру пасивів АТ КБ “ПриватБанк” станом на кінець 2023 року.

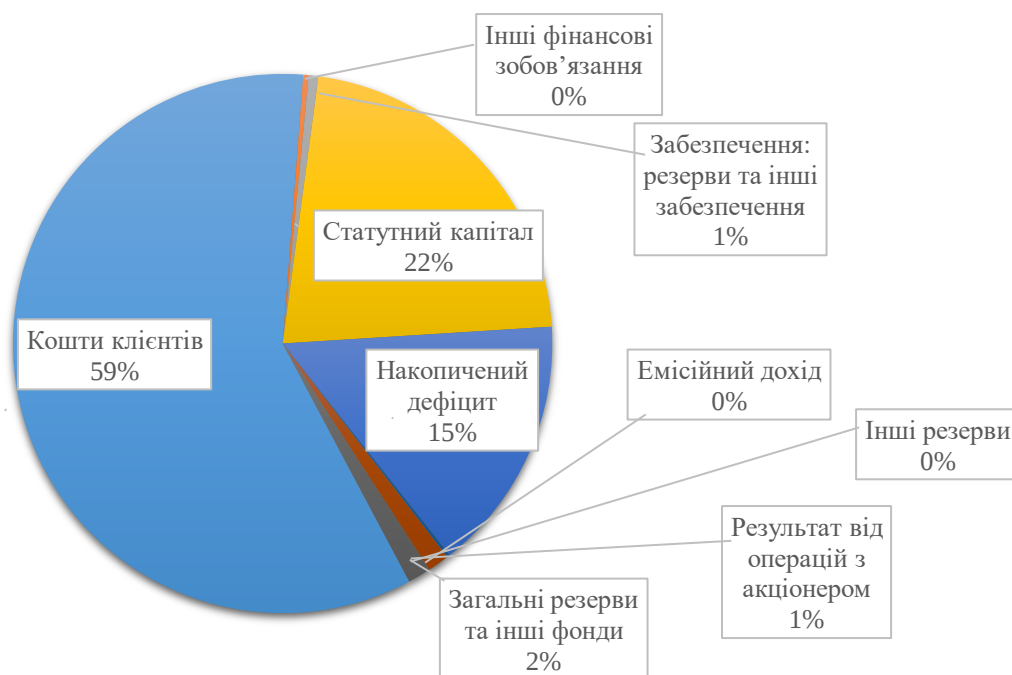

Рис. 2.8 Структура пасивів АТ КБ “ПриватБанк” на кінець 2023 року [43-47].

Отже, можна побачити три статті, що найбільше впливають на формування пасивів АТ КБ “ПриватБанк” на кінець 2023 року. Кошти клієнтів становили 59%, накопичуваний дефіцит - 15%, а статутний капітал - 22%. Інші статті мали дуже незначний вплив.

Висновки до розділу 2.

Аналіз динаміки та структури активів та пасивів балансу АТ КБ “ПриватБанк” має важливе значення у розробці стратегії управління ними.

АТ КБ “ПриватБанк” на сьогодні є одним із найважливіших гравців банківської системи України, займаючи провідні позиції у багатьох ключових сегментах. Банк, який повністю належить державі, демонструє стійке зростання і

стабільність навіть в умовах складної економічної ситуації, викликаній пандемією та воєнним станом. Міжнародні рейтингові агентства у 2023 році підвищили рейтинги банку, що є свідченням довіри до його фінансової стійкості та ефективного управління.

АТ КБ “ПриватБанк” є лідером ринку платежів України, обслуговуючи більшу частину платіжних операцій у країні. Він також займає перше місце за кількістю випущених платіжних карток, банкоматів, терміналів, а також за розміром чистих активів. Упродовж останніх п’яти років банк продемонстрував зростання процентних доходів, тоді як процентні витрати знизилися, що було зумовлено, зокрема, впливом пандемії COVID-19 і війни. Це сприяло поліпшенню прибутковості банку і зменшенню фінансових навантажень.

Аналіз активів і пасивів АТ КБ “ПриватБанк” показує позитивну динаміку: активи стабільно зростають і є диверсифікованими, що знижує ризики і підвищує надійність. Пасиви банку також зростають завдяки залученню депозитів, які забезпечують стабільну ресурсну базу. Варто зазначити, що статутний капітал банку залишається незмінним, що свідчить про стабільність фінансової стратегії банку.

Значущим показником фінансової стабільності є зниження накопиченого дефіциту, який протягом останніх п’яти років зменшується. Це свідчить про послідовне зміцнення фінансової позиції банку та здатність протистояти зовнішнім викликам. Завдяки всім цим факторам Банк має гарні перспективи для подальшого розвитку, зберігаючи важливу роль у банківській системі України та підтримуючи економіку країни навіть у складних умовах.

За результатами проведення аналізу виникає можливість визначити спрямування такої стратегії у майбутньому.

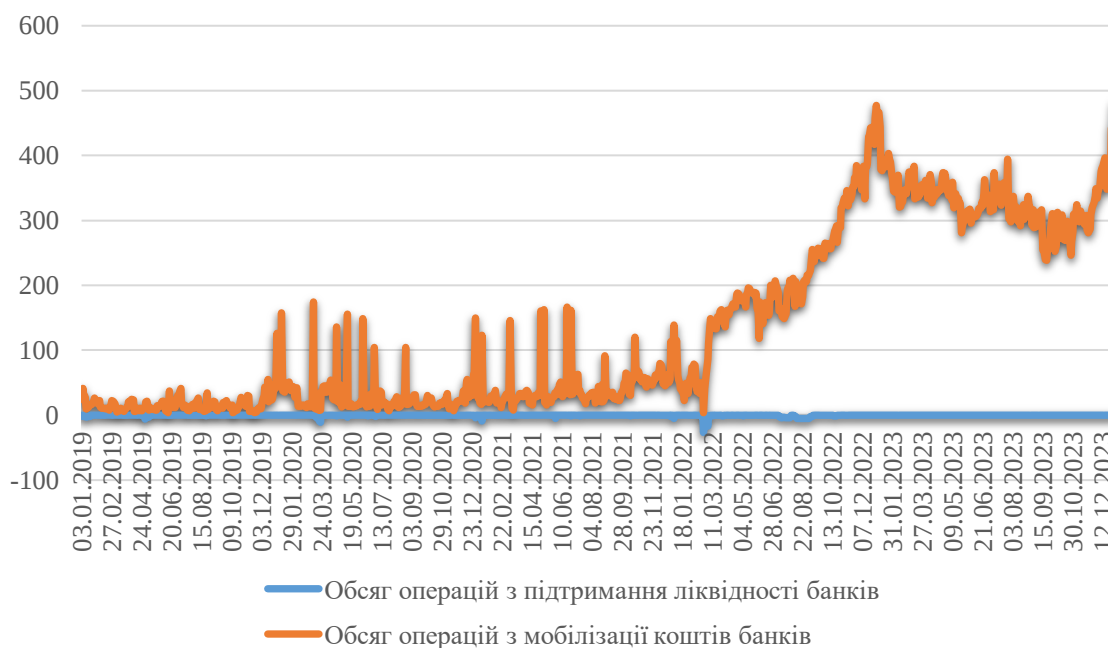
РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

3.1 Проблеми ефективного функціонування банківської системи України в умовах війни

Національний банк України, керуючись Законом України “Про банки і банківську діяльність” [2], активно забезпечує стабільність банківської системи через ухвалення низки нормативно-правових актів. Зокрема, це постанови НБУ: “Про особливості підтримання ліквідності банків у період дії воєнного стану” [11] і “Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану” [12]. Крім того, НБУ вживає заходів для підтримки фінансової стабільності та регулювання фінансового сектора національної економіки.

Так, виходячи з рис. 3.1, можна спостерігати значне зростання обсягів операцій із залучення коштів банків, які є інструментом підтримки банківської системи в умовах воєнного стану та високої вартості капіталу.

**Рис 3.1 Обсяг операцій НБУ з підтримки банківського сектору України,
млрд. грн. [31].**

Витрачаючи кошти на підтримку ліквідності банку, важливо підтримувати баланс і не витрачати значні кошти на державні резерви (рис. 3.2). Як свідчить статистика, найбільше витрачання резервів припадало на першу половину повномасштабної війни, але на кінець 2023 року їх вдалося відновити до довоєнного періоду і збільшити у двічі за останні 5 років, що свідчить про позитивні тенденції економічної ситуації в державі навіть в умовах воєнного стану

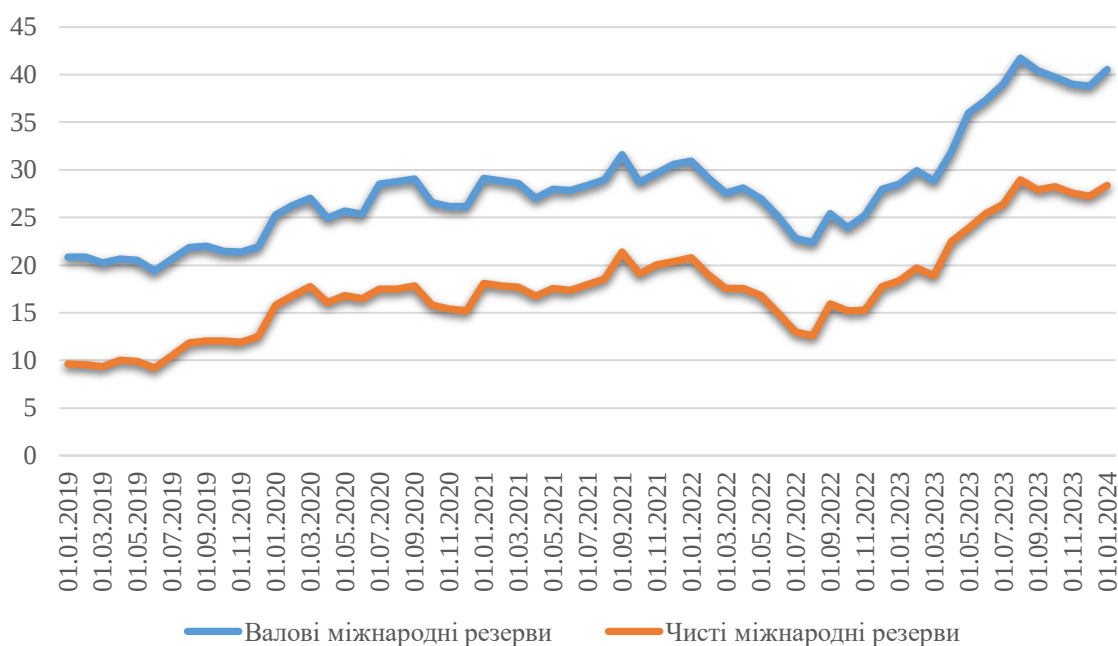

Рис. 3.2 Динаміка міжнародних резервів, млрд. дол. США [25].

Також потрібно не забувати, що на шляху до євроінтеграції Україна активно впроваджує реформи, що охоплюють економіку загалом і фінансово-кредитну систему зокрема. Банківська система, яка є основою фінансово-кредитних відносин, за роки незалежності пройшла складний і тривалий шлях становлення, спрямований на вдосконалення її інституційної та операційної спроможності. Це стало можливим завдяки поступовій адаптації до міжнародних стандартів і відповідності викликам сучасної економіки. В умовах глобалізації перед українською фінансово-кредитною системою постали нові завдання, які вимагають суттєвих змін. Серед них можна виділити зменшення кількості малоефективних банків, зміцнення довіри населення до банківської системи, підвищення її надійності та стабільності, а також забезпечення фінансування пріоритетних

соціальних і енергетичних проєктів. Однак через повномасштабну війну питання внутрішньої фінансової безпеки стали більш пріоритетними, тоді як глобальні виклики відійшли на другий план. Воєнний стан значно ускладнює розвиток фінансово-кредитної сфери, проте банківський сектор демонструє стабільність і продовжує забезпечувати обслуговування як підприємств, так і громадян. Це відіграє критичну роль у збереженні економічної стійкості країни. Водночас важливо враховувати, що еволюція фінансової системи України за останні десятиліття свідчить про активну інтеграцію в міжнародні ринки, де глобальні тенденції мають значний вплив. Серед таких тенденцій - уповільнення економічного зростання, послаблення зв'язків між реальним сектором і фінансовою сферою, а також необхідність макрофінансового стимулювання економіки. Ці виклики формують складну картину взаємодії між національною моделлю фінансово-кредитних відносин і загальними тенденціями розвитку світових економічних систем. Для України важливо знайти баланс між адаптацією до глобальних процесів та збереженням національних економічних інтересів.

Розглянемо основні показники банківської системи України за останні 5 років подані у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Динаміка основних показників банківської системи України за 2019-2023 роки, млрд. грн.

Індикатори	2019	2020	2021	2022	2023
Загальні активи	1983	2209	2359	2717	3309
Чисті активи	1494	1823	2054	2354	2943
Капітал	200,9	210,6	255,7	218,5	296,8
Зобов'язання	1294	1612	1798	2354	2646
Фінансові результати	58,4	39,7	77,4	21,9	86,5
Рентабельність активів, %	4,35	2,54	4,09	1,18	3,38

Джерело: сформовано автором на основі даних [38].

Сучасна українська банківська система характеризується необхідністю адаптації до складних економічних умов, спричинених воєнним станом, однак за останнє десятиліття банківська система зазнала значних трансформацій

Станом на 1 січня 2024 року в Україні працює 63 банка, з яких 5 державні банки, 14 банків із іноземним капіталом і 44 приватних банка (рис. 3.3). Серед них 15 банків визнані системно важливими, що підкреслює їхній значний вплив на фінансову стабільність країни [8].

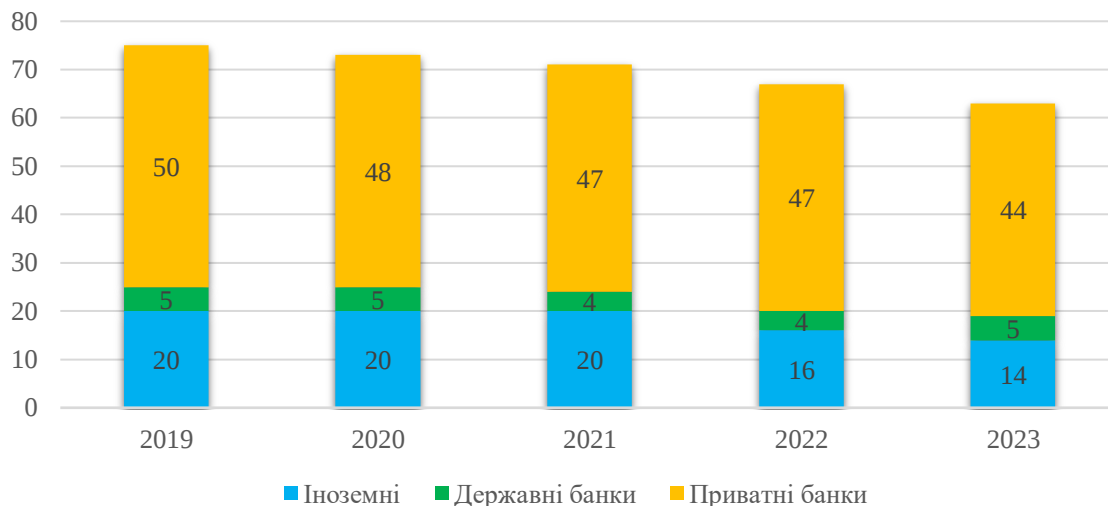

Рис. 3.3 Кількість банків в Україні за 2019-2023 роки [29].

У період 2016-2019 років в Україні відбулося значне скорочення кількості банківських установ. Це сприяло зменшенню загальних показників їхньої збитковості, оскільки ринок залишили слабкі банки, діяльність яких негативно позначалася на репутації банківської системи. У результаті реорганізації на ринку залишилися найсильніші та найстійкіші учасники. На рис. 3.4 можна побачити що навіть при скороченні кількості банків, їх загальні активи зростають.

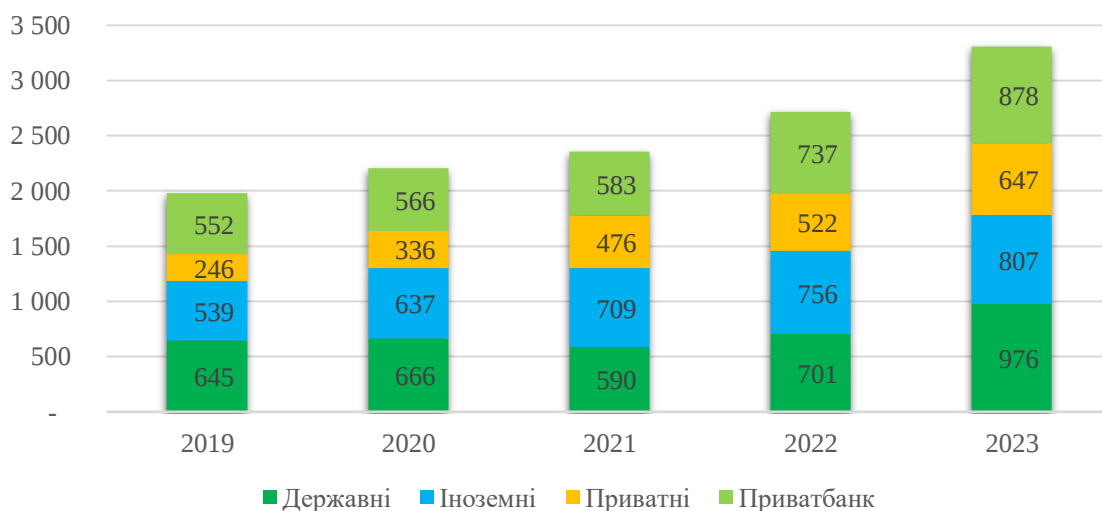

Рис. 3.4 Загальні активи банків в Україні за 2019-2023 роки [33-37].

Глобалізація та військові дії визначають ключові напрями розвитку банківської системи та трансформації фінансово-кредитної сфери України [59]. У сучасних умовах, позначених впливом воєнного стану, світові тенденції також формуватимуть вектор перспективного розвитку, в рамках якого можна визначити основні напрями подальшого реформування національної фінансово-кредитної сфери:

- одним із важливих напрямів подальшого розвитку є впровадження енергозберігаючих технологій у фінансову сферу. Це питання особливо актуалізується через значні руйнування енергетичної інфраструктури України внаслідок військових дій.

- підтримка з боку держави найбільш надійних та стабільних банків, які тривалий час утримують провідні позиції на ринку, та відіграють ключову роль у стабілізації фінансового сектору. З боку держави цей напрям є стратегічно важливим завданням, адже саме ці банки здатні забезпечити доступ до фінансових послуг навіть у кризових умовах. Попри скорочення кількості банківських установ, довіра до лідерів ринку залишається високою, що створює передумови для збереження стабільності системи.

- необхідність зменшення фінансових ризиків, які стоять перед банками в умовах війни. Це завдання є складним для реалізації у нинішніх умовах, проте після завершення військових дій мінімізація ризиків стане одним із головних пріоритетів. Водночас український банківський сектор демонструє стійкість і здатність адаптуватися до нових реалій.

- збереження позитивних тенденцій у формуванні довіри населення до банківської системи. Стабільність та прозорість банківських послуг сприяють покращенню взаємодії між громадянами й фінансовими установами. У цьому контексті держава має підтримувати такі ініціативи, щоб забезпечити довгострокову стійкість фінансово-кредитної системи України.

Щоб зрозуміти глобальні виклики, які стоять перед фінансово-кредитною системою України, варто проаналізувати світові тенденції розвитку банківського сектору. Серед основних тенденцій останніх років:

- злиття та поглинання на світових ринках сприяють консолідації банків і фінансових установ, що призводить до формування транснаціональних фінансових груп і стимулює інтеграцію українських банків з великими міжнародними банківськими корпораціями;

- розширення спектра банківських послуг, активне використання фінансових технологій, зокрема криптовалют;

- зростання конкуренції через насиченість ринку;

- відповідно до потреб розвитку реального сектору економіки, з'являються нові банківські продукти;

- територіальна структура світової банківської системи зазнає значних змін;

- держава посилює нагляд за діяльністю банків та розвиває регуляторні функції, особливо в умовах економічної кризи;

- орієнтація на забезпечення вільної конкуренції та підтримку інших сфер економіки;

- створення наднаціональних регуляторів, таких як Європейський центральний банк, для регулювання діяльності на міжнародних ринках;

- міжнародні фінансові організації приділяють підвищену увагу питанням фінансового моніторингу та боротьбі з відмиванням коштів.

Усе це позначається й на українському фінансово-кредитному секторі, який прагне до інтеграції в європейський ринок. Однак війна внесла свої корективи, посилюючи залежність від зовнішніх економічних факторів і стимулюючи впровадження монетарних інновацій. У майбутньому виклики глобалізації та подальша трансформація національних банківських систем призведе до необхідності адаптації до таких умов:

- уніфікації норм і стандартів розвитку ринку банківських та фінансово-кредитних послуг;

- лібералізації банківського сектору;

- інтернаціоналізація банківського капіталу;

- розвиток глобального віртуального ринку банківських послуг;

- загострення банківської конкуренції;

- протекціонізм;
- розвиток інформаційних технологій у банківському секторі;
- посилення ролі банків у відновленні української економіки після війни;
- посилення ролі міжнародних організацій, транснаціональних банків у світовій економіці та економіці України.

Отже, глобалізація впливає на всі сфери суспільного життя, але найбільш відчутно - на банківський сектор, де процеси відбуваються швидко. Для ефективного розвитку України необхідно реалізовувати політику, орієнтовану на формування інноваційної економіки, зменшення залежності від дорогих інвестицій і стимулювання внутрішнього розвитку. Банківський капітал має бути спрямований на підтримку ключових секторів економіки, таких як промисловість, сільське господарство та інфраструктура.

3.2 Покращення якісних показників кредитування в Україні

Основою фінансово-кредитної системи України є банківська система, яка навіть в умовах повномасштабної війни не тільки функціонує, але й забезпечує достатній рівень інформаційної безпеки та виконує всі покладені на неї функції. І одна з таких функцій - надання кредитних ресурсів як населенню, так і бізнесу. Звичайно, з початком повномасштабної війни в Україні обсяг виданих кредитів суттєво зменшився, проте тенденції розвитку вітчизняних фінансово-кредитних відносин, що реалізуються через банківську систему, підпорядковані світовим змінам векторів розвитку банківського кредитування.

Сучасний стан банківського сектору України значною мірою визначається впливом воєнного стану та необхідністю адаптації фінансових установ до складних умов. У червні 2022 року Національний банк України підвищив облікову ставку з 10% до 25% [13], що спричинило подорожчання капіталу на міжбанківському ринку. Це, у свою чергу, відобразилося на збільшенні вартості кредитів як для фізичних, так і для юридичних осіб. Через воєнні дії, пов'язані з високими ризиками, обсяги кредитування значно скоротилися, тоді як кредитні ставки зросли

до рекордно високого рівня. У 2023 році ставка рефінансування досягла 27% річних, що стало відповіддю на високі інфляційні процеси. Така ситуація призвела до наповнення українського ринку дорогим капіталом, що створило значні виклики для підприємств, які працюють у складних економічних умовах воєнного часу. Проте, уже в липні 2024 року спостерігалось зниження облікової ставки до 13%, що майже відповідає довоєнним рівням, а ставка рефінансування зменшилася до 17% [42]. Ці позитивні зміни свідчать про поступове відновлення роботи банківської системи навіть у складних умовах війни. Це також демонструє здатність банків адаптуватися до економічних реалій, зберігаючи основні фінансові функції.

Перша заступниця голови НБУ Катерина Рожкова стверджує що за їх прогнозом облікова ставка і надалі буде зменшуватись. Також вона зазначає, що: “Зниження ставки має стимулювати банки розглядати інші напрямки інвестицій чи вкладень. У період війни кредитування пригнічене, а ризики - високі. Тому банки переважно вкладаються у високоліквідні і безризикові активи. Але поступове відновлення економіки спонукатиме банки активізувати кредитування. Це більш дохідний бізнес” [53].

Кредити надані клієнтам займають більшу частину активів банків, так як кредитування є основною специфікою банківського сектора. Щоб зрозуміти особливості внутрішнього кредитування, доцільно звернутися до аналізу статистики. На рис. 3.5 наведено динаміку обсягів кредитів, наданих суб'єктам господарювання, та залучених від них коштів.

За статистичними даними, наведеними на рис. 3.5, чітко можна простежити зворотні тенденції в процесах кредитування діяльності суб'єктів господарювання та залучення від них коштів. Відповідно, обсяг кредитів зменшився з 822 млрд. грн. у 2019 році до 784 млрд. грн. у 2023 році. Обсяги залучених коштів, навпаки, зросли з 498 млрд. грн. у 2019 році до 1260 млрд. грн. у 2023 році.

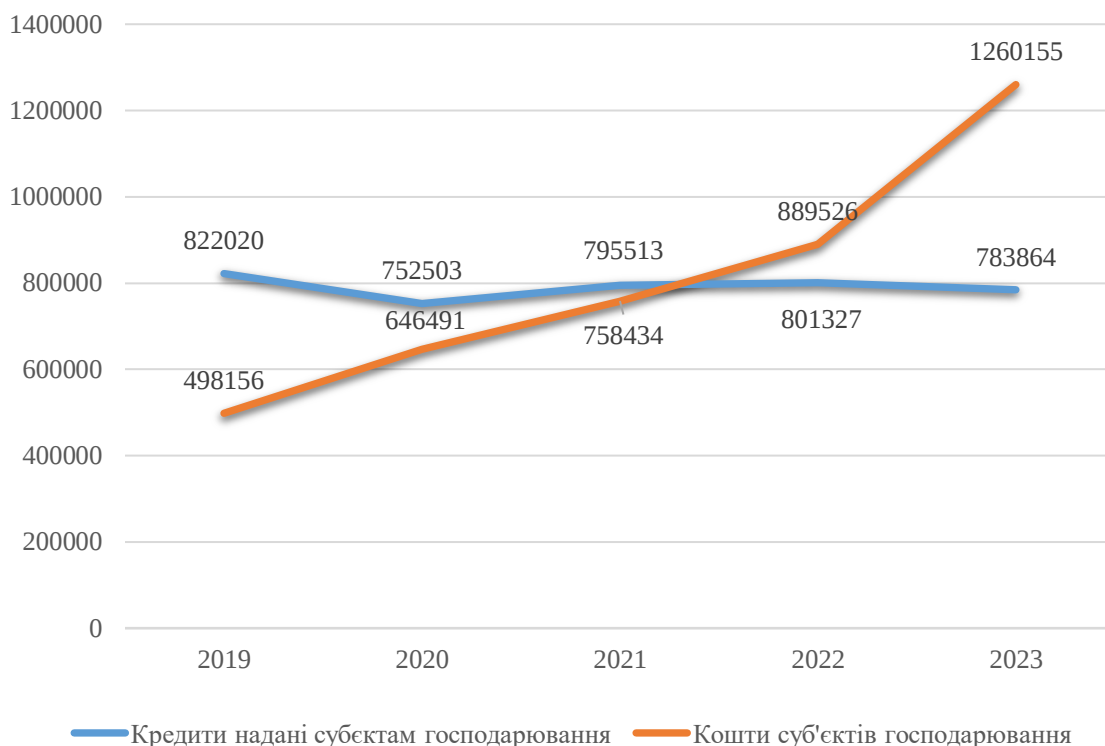

Рис. 3.5 Динаміка обсягів кредитів, наданих суб'єктам господарювання, та залучених від них коштів у 2019-2023 роках [16; 39].

Такий стан банківських послуг підприємницького сектору вплинув на зростання вартості залучення кредитних коштів у їх діяльність. А позиція заощадження капіталу через банківські послуги є найдоступнішим і найбезпечнішим видом пасивного доходу суб'єктів господарювання. Слід враховувати, що вартість капіталу в Україні є однією з найвищих у порівнянні з іншими європейськими країнами. Це зумовлено високою обліковою ставкою НБУ, високими ризиками, які враховуються як на державному рівні, так і на рівні кожної окремої банківської установи. Це можна вважати однією з основних причин скорочення обсягів кредитування суб'єктів господарювання. Також слід підкреслити, що навіть у період карантинних обмежень та уповільнення економічних процесів внаслідок пандемії COVID-19 скорочення обсягів кредитів, наданих юридичним особам, не було суттєвим, що свідчить про відносну стабільність банківського сектору України, але відображає високі ризики. Для формування повної картини стану кредитних відносин в Україні необхідно

проаналізувати динаміку кредитів фізичним особам. На рис. 3.6 наведено динаміку обсягів кредитів, наданих фізичним особам, та залучених від них коштів.

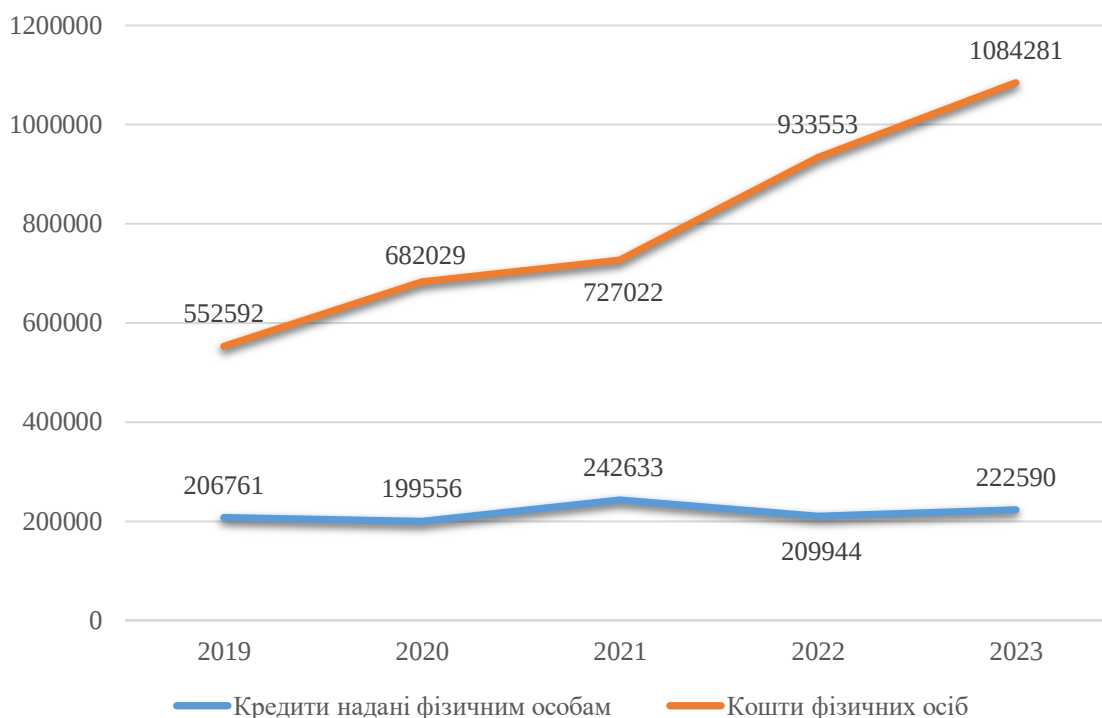

Рис. 3.6 Динаміка обсягів кредитів, наданих фізичним особам, та залучених від них коштів у 2019-2023 роках [16; 39].

Темпи зростання депозитних коштів фізичних осіб також демонструють позитивну динаміку протягом досліджуваного періоду. Це свідчить про достатню довіру населення до банківської системи, а також про потребу в кредитних коштах після пандемії COVID-19 і під час військових дій.

Водночас слід звернути увагу на обсяги непрацюючих кредитів в банківській системі України (рис. 3.7).

Згідно з Європейським центральним банком, банківський кредит вважається непрацюючим, якщо позичальник не сплачує узгоджені внески або відсотки понад 90 днів [60].

Україні, попри загальну тенденцію до зменшення кількості непрацюючих кредитів, цей показник зріс після початку війни через визнання проблемних позик суб'єктам господарювання. У червні 2022 року банки поступово почали визнавати

кредити непрацюючими через погіршення їхньої якості, спричинене бойовими діями.

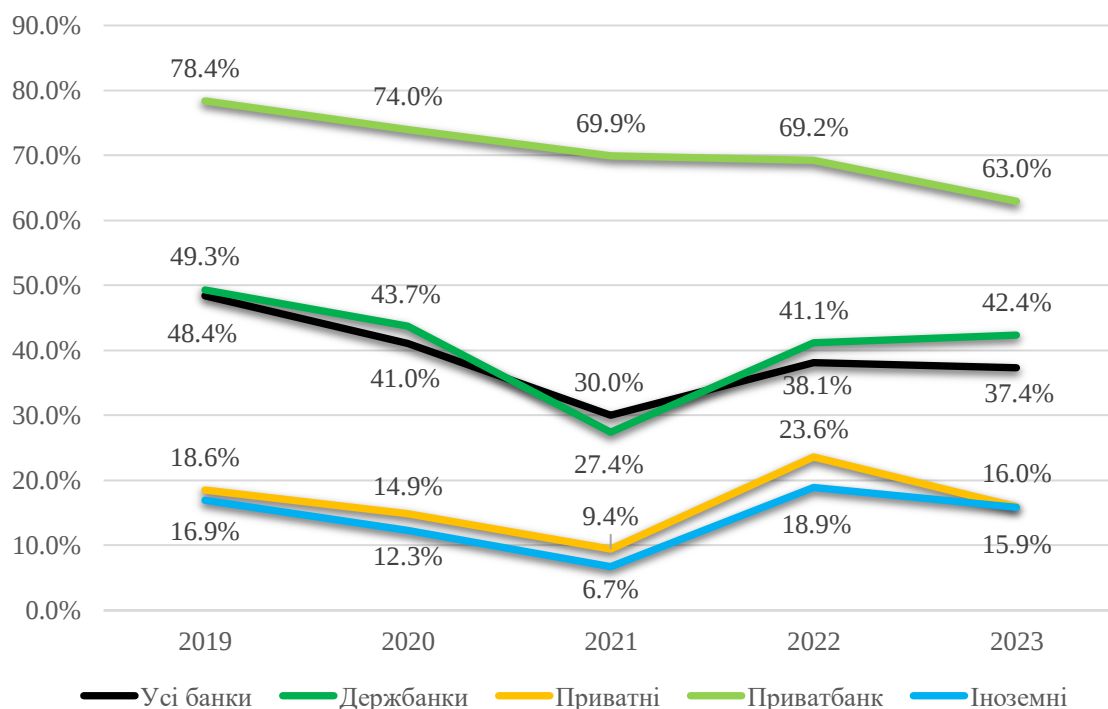

Рис. 3.7 Частка непрацюючих кредитів у портфелях банків за групами за останні 5 років [33-37].

Станом на кінець 2023 року найбільшу частку непрацюючих кредитів по системі має АТ КБ “ПриватБанк” - 179934 млн. грн. [32]. Проте більша частина із них це набрані кредити до того, як банк націоналізували. Їх в більшості видавали компаніям пов’язаним із попередніми власниками банку [40]. Станом на 31 грудня 2023 року банк сформував резерви під очікувані кредитні збитки на суму 169633 млн. грн. Протягом 2023 року банк списав 133 млн. грн. із цих кредитів за рахунок резервів, одночасно продовжуючи роботу зі стягнення списаних заборгованостей [47]. Наприклад, у березні 2024 року АТ КБ “ПриватБанк” реалізував понад 79 тисяч безнадійних кредитів на суму пів мільярда гривень за 3% їхньої вартості. До кінця 2024 року банк запланував продаж прав вимоги за портфелем карткових кредитів із загальною заборгованістю в 4,8 млрд. грн. Це стосується споживчих кредитів минулих років, виданих фізичним особам без забезпечення, які були визнані безнадійними та списані через формування резервів [41].

Кредитна діяльність банків в Україні стикається з низкою викликів, серед яких ключовою проблемою є значна частка непрацюючих кредитів у портфелях фінансових установ. До цього додаються негативні фактори, що підвищують ризики для банківського сектору:

- неконтрольована інтенсифікація капіталізації виробничих відносин призвела до негативних соціально-економічних наслідків. У контексті високої вартості капіталу питання активізації фінансово-кредитних відносин стає особливо актуальним;

- кредитно-фінансові ринки залишаються недостатньо структурованими, оскільки більшість кредитних організацій представлені об'єднаними банками, які не визначили чітку професійну спеціалізацію;

- загострення проблем платоспроможності виробничих підприємств і організацій, які є ключовими клієнтами банків, ускладнюється умовами воєнного стану, що змушує бізнес згортати діяльність або переміщуватися;

- відсутність належних інституційних і фінансових умов для іпотечного кредитування фізичних і юридичних осіб стримує залучення стратегічних і фінансових інвесторів, здатних забезпечити ринок доступним і якісним житлом;

- недостатній практичний досвід і професійна підготовка фахівців ускладнюють ефективну роботу банківських установ в умовах воєнного стану;

- значного навантаження на матеріально-технічну базу банків через ракетні удари, які завдають шкоди енергетичній інфраструктурі країни;

- необхідність посилення заходів з кіберзахисту.

Усі ці чинники, що впливають на кредитну діяльність банків, мають значний вплив на їх ефективність. У свою чергу, стабільна робота банку створює основу для прибуткової кредитної діяльності за умови зниження ризиків, що позитивно позначається на ефективності фінансово-кредитної співпраці з державою.

Отже, можна стверджувати, що основним завданням банків є зниження витрат, у тому числі створення резервів під неякісні активи та збільшення доходу від операцій із низьким рівнем ризику. Основною метою для банків має стати підтримка на необхідному рівні фінансової стійкості та недопущення відтоку

депозитів, у результаті чого спостерігатиметься збереження ресурсного потенціалу для здійснення кредитних операцій та відновлення економіки.

3.3 Шляхи удосконалення банківської системи України

У сучасних умовах фінансово-кредитна система, включно з банківським сектором, динамічно розвивається, відповідаючи на виклики глобалізації та економічних змін. Українська економіка, яка орієнтується на євроінтеграцію, стимулює впровадження нових бізнес-моделей та удосконалення концепцій розвитку банківської сфери. Діяльність банків виходить за межі традиційного сектору і охоплює надання як матеріальних, так і нематеріальних послуг.

Одним із ключових трендів є перехід до моделі так званого цифрового банку. Цей формат банківської установи спрямований не лише на виконання фінансових функцій, але й на інтеграцію сучасних цифрових технологій для підвищення ефективності роботи банківської системи. У результаті такого переходу банки змінюють свої підходи до обслуговування клієнтів і управління процесами, створюючи умови для ширшого застосування штучного інтелекту, автоматизації та інновацій.

В умовах воєнного стану та після пандемії фінансово-кредитна система України демонструє кілька характерних тенденцій. Серед них - активна орієнтація на надання дистанційних послуг, що забезпечує клієнтам доступ до банків навіть у кризових ситуаціях. Крім того, спостерігається зростання вартості капіталу банків, яке змушує їх інвестувати в інновації та зміцнювати фінансову стійкість, особливо під час роботи з великими корпоративними клієнтами.

Ці зміни супроводжуються необхідністю адаптації корпоративних процесів до нових умов. Швидкий розвиток технологій і постійні зміни на глобальному ринку призвели до інтенсифікації трансформації фінансово-кредитних відносин в Україні. Цифрова трансформація, що триває, ставить перед банківськими установами завдання переосмислення традиційних способів роботи та впровадження інновацій. Щоб залишатися конкурентоспроможними, банки

змушені реформувати свої моделі надання послуг і активно адаптуватися до нових реалій ринку.

Одним із ключових чинників, який нині стимулює цифровізацію банків, є неможливість функціонування банківських відділень на окупованих територіях і в зонах активних бойових дій (Рис. 3.8).

Рис. 3.8 Кількість структурних підрозділів за групами банків за останні 5 років [33-37].

Станом на 1 січня 2024 року в Україні було 5138 активних структурних підрозділів банків, але протягом року це число надалі зменшується. Лідером за кількістю відділень став державний АТ “Ощадбанк” із 1182 філіями, зайняв перше місце в цьому рейтингу перегнавши наприкінці 2023 року АТ КБ “ПриватБанк”. Він залишився на другому місці з 1132 відділеннями.

Співак Р. кандидат економічних наук, директор департаменту фінансових установ, інвестиційного банкінгу та бізнес стратегії АТ “Райффайзен Банк” в Україні на відповідь про питання чи взагалі потрібні фізично відділення відповів: “На мій погляд сьогодні це змінна сприйняття та концептуальної моделі відділень. Сьогодні у більшості банківських груп це або шоу-рум, де клієнт бачить усі

можливості банку, або та точка де є та експертиза, яку все ще сьогодні важко продавати онлайн. Тобто по таким складним продуктами, в частині особливо управлінні капіталом або по нерухомості, де потреба є у більш таких, глибоких консультацій та експертизі. Для цього використовуються відділення. Але для мене це більше сьогодні питання ефективності. Тобто якщо 90% ви здатні зробити в онлайн, то ви переосмислюєте функціональну направленість відділень. Вам не потрібно їх стільки, як було раніше коли у банків було і більше тисячі відділень” [51].

Також він зазначає що ці процеси почалися ще під час пандемії, через що з початком військових дій банківська система вистояла і масштабувала процеси цифровізації [51].

До прикладу згідно із річним фінансовим звітом АТ КБ “ПриватБанк”, ми бачимо що: “Банк активно інвестує у дослідження та розробки, сприяючи впровадженню інновацій. У період повномасштабного вторгнення ці зусилля були спрямовані на створення нових продуктів і послуг, адаптованих до умов воєнного часу” [47].

Банк зазначає, що: “Понад 95% платежів і переказів здійснюються клієнтами через канали самообслуговування, тому сервіси та функціонал віддаленого банкінгу постійно оновлюються та вдосконалюються” [47].

Ми дізнались, що: “Основу діяльності банку становлять технологічні ресурси. З одного боку, Банк автоматизує значну частину бізнес-процесів, розвиває систему навчання продавців, а також вдосконалює підтримку клієнтів і організаційну структуру для ефективного управління. З іншого боку, банк приділяє увагу стабільності та розвитку ІТ-систем, впровадженню цільової архітектури, а також реалізації проектів з підтримки критично важливих систем. Основними напрямками розвитку є вдосконалення сервісу Приват24, розвиток безготівкових і безконтактних платежів, біометричні рішення, покращення мережі обслуговування та підвищення якості послуг” [47].

Ще однією із проблем і викликом банківської системи у теперішніх умовах є євроінтеграція та глобалізація. До прикладу, однією із вимог Світового банку є дозвіл на продаж будь-якої державної частки в банках [22].

У 2016 році Кабінет міністрів України затвердив “Засади стратегічного реформування державного банківського сектору”, який передбачав що всі державні банки, окрім АТ “Укрексімбанк”, мають бути приватизовані [27].

А зараз 19 вересня 2024 року Верховна Рада ухвалила законопроект №11474 “Про особливості продажу державних пакетів акцій у статутному капіталі банків” [7]. Та вже є іноземні інвестори зацікавлені в їх придбанні [19;20].

Наразі частка держави у банківському секторі становить більше половини всіх активів банків [37, с. 3]. Перша заступниця голови НБУ Катерина Рожкова зауважила, що “Частка понад 25% - це вже занадто багато” [53]. Чим більша приватна частка, то тим більшою стає якість, іноваційність і ефективність внаслідок конкуренції.

У аналітичній записці “Що робити державі зі своїми банками?” [17] експерти Бойцун А. та Яблоновський Д. дійшли висновку, що ризики державної власності на банки в Україні перевищують вигоди. Вони рекомендували приватизувати всі державні банки, зазначивши, що держава може отримувати аналогічні послуги від приватних банків або міжнародних фінансових установ розвитку.

Катерина Рожкова також наголосила, що “попри триваючу війну, необхідно думати про відновлення процесу приватизації після зниження безпекових ризиків, розробляти плани та визначати конкретні кроки” [53].

Співак Р. також стверджує, що “Банківська система є перспективною щодо майбутньої приватизації”, проте додає що “Сьогодні ми знаходимось в екстраординарних умовах і в екстраординарних умовах саме державні банки завжди відіграють таку локомотивну роль, тому якщо ми побачимо поведінку державних банків, то ми бачимо, що вони виконують саме ту функцію, яку потрібно робити і виконувати саме під час таких криз як війна, тому вони є основними бенефіціарами сьогодні та локомотивами зростання” [51].

Загалом, перспектива приватизації державних банків в Україні є стратегічно обґрунтованою, однак її реалізація залежить від внутрішніх і зовнішніх факторів, таких як стабільність безпеки, економічна підтримка міжнародної спільноти та готовність банківського ринку до реформ. Успішне зниження частки держави в банківському секторі може стати ключовим фактором для залучення іноземного капіталу та підвищення конкурентоспроможності фінансової системи України в поствоєнний період на глобальному ринку.

Висновок до розділу 3.

Сучасний стан банківської системи України характеризується стійкістю і адаптивністю в умовах складної економічної ситуації, викликаній війною та супутніми ризиками. Попри воєнний стан, українські банки продовжують працювати, забезпечуючи фінансове обслуговування населення та бізнесу, що є критично важливим для підтримки економіки. Процес євроінтеграції сприяє реформам у фінансово-кредитній системі, хоча глобалізаційні тенденції зараз мають менший пріоритет, поступаючись питанням внутрішньої фінансової безпеки.

Перспективи розвитку банківської системи України включають подальшу приватизацію державних банків, що дозволить збільшити ефективність управління та залучити нові інвестиції.

Кредитування є ключовим напрямом діяльності банківського сектора України, що підтверджується структурою активів: кредити клієнтам складають понад половину загальних активів банків. Це свідчить про значну роль кредитування в підтримці економіки, оскільки кредити є важливим інструментом фінансування бізнесу і домогосподарств. За останні п'ять років обсяги коштів, розміщених юридичними та фізичними особами на рахунках у банках, зросли і зараз перевищують обсяги виданих кредитів. Така стабільна динаміка є позитивним сигналом для банківської системи, оскільки збільшує обсяги ресурсів, які можуть бути спрямовані на кредитування.

Проте кредитування в країні залишається відносно обмеженим через високий рівень непрацюючих кредитів, але банки поступово впроваджують нові підходи до управління ризиками та реструктуризації боргів. Окрім того, зростання загальних активів банків вказує на зміцнення їхніх фінансових позицій, навіть попри скорочення кількості банків за останнє десятиліття.

Діджиталізація також є однією з ключових тенденцій у розвитку банківського сектору України. Впровадження цифрових послуг і технологій дозволяє оптимізувати обслуговування клієнтів, підвищити прозорість банківських операцій та сприяти інтеграції у міжнародні фінансові системи. Така модернізація забезпечить українським банкам кращу конкурентоспроможність на глобальних ринках і сприятиме їх сталому розвитку в умовах післявоєнного відновлення.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Банки є основними фінансовими інститутами, що забезпечують ефективне функціонування економіки, виступаючи посередниками між тими, хто має вільні фінансові ресурси, і тими, хто потребує фінансування. Основна сутність банків полягає у мобілізації грошових коштів, їх перерозподілі та обслуговуванні розрахункових операцій, що сприяє розвитку бізнесу, інфраструктури та підвищенню добробуту суспільства. Банківська система є одним із ключових джерел фінансування держави: вона залучає кошти для потреб уряду, підтримує стабільність національної валюти, забезпечує виконання державних програм та реагує на економічні виклики через кредитування й інші фінансові інструменти.

Важливо зазначити, що законодавче визначення сутності банківської системи в Україні є неповним, що створює простір для різних інтерпретацій цього поняття. У наукових колах існують різні погляди на визначення банківської системи, які підкреслюють її різноманітні функції - від забезпечення економічного розвитку до підтримки фінансової безпеки. Така багатозначність трактувань показує, що банківська система є складним і багатогранним явищем, яке потребує постійного дослідження та вдосконалення для ефективного виконання своїх функцій у сучасних умовах.

Банки відіграють ключову роль у розвитку економіки України, підтримуючи її стабільність і забезпечуючи фінансування важливих державних і приватних проєктів. Банківська система не лише обслуговує потреби населення і бізнесу, а й є потужним інструментом державної фінансової політики, здатним швидко адаптуватися до економічних змін і підтримувати розвиток національної економіки в складні часи.

Аналіз динаміки та структури активів та пасивів балансу АТ КБ “ПриватБанк” має важливе значення у розробці стратегії управління ними.

АТ КБ “ПриватБанк” на сьогодні є одним із найважливіших гравців банківської системи України, займаючи провідні позиції у багатьох ключових сегментах. Банк, який повністю належить державі, демонструє стійке зростання і

стабільність навіть в умовах складної економічної ситуації, викликаній пандемією та воєнним станом. Міжнародні рейтингові агентства у 2023 році підвищили рейтинги банку, що є свідченням довіри до його фінансової стійкості та ефективного управління.

АТ КБ “ПриватБанк” є лідером ринку платежів України, обслуговуючи більшу частину платіжних операцій у країні. Він також займає перше місце за кількістю випущених платіжних карток, банкоматів, терміналів, а також за розміром чистих активів. Упродовж останніх п’яти років банк продемонстрував зростання процентних доходів, тоді як процентні витрати знизилися, що було зумовлено, зокрема, впливом пандемії COVID-19 і війни. Це сприяло поліпшенню прибутковості банку і зменшенню фінансових навантажень.

Аналіз активів і пасивів АТ КБ “ПриватБанк” показує позитивну динаміку: активи стабільно зростають і є диверсифікованими, що знижує ризики і підвищує надійність. Пасиви банку також зростають завдяки залученню депозитів, які забезпечують стабільну ресурсну базу. Варто зазначити, що статутний капітал банку залишається незмінним, що свідчить про стабільність фінансової стратегії банку.

Значущим показником фінансової стабільності є зниження накопиченого дефіциту, який протягом останніх п’яти років зменшується. Це свідчить про послідовне зміцнення фінансової позиції банку та здатність протистояти зовнішнім викликам. Завдяки всім цим факторам Банк має гарні перспективи для подальшого розвитку, зберігаючи важливу роль у банківській системі України та підтримуючи економіку країни навіть у складних умовах.

За результатами проведення аналізу виникає можливість визначити спрямування такої стратегії у майбутньому.

Сучасний стан банківської системи України характеризується стійкістю і адаптивністю в умовах складної економічної ситуації, викликаній війною та супутніми ризиками. Попри воєнний стан, українські банки продовжують працювати, забезпечуючи фінансове обслуговування населення та бізнесу, що є критично важливим для підтримки економіки. Процес євроінтеграції сприяє

реформам у фінансово-кредитній системі, хоча глобалізаційні тенденції зараз мають менший пріоритет, поступаючись питанням внутрішньої фінансової безпеки.

Перспективи розвитку банківської системи України включають подальшу приватизацію державних банків, що дозволить збільшити ефективність управління та залучити нові інвестиції.

Кредитування є ключовим напрямом діяльності банківського сектора України, що підтверджується структурою активів: кредити клієнтам складають понад половину загальних активів банків. Це свідчить про значну роль кредитування в підтримці економіки, оскільки кредити є важливим інструментом фінансування бізнесу і домогосподарств. За останні п'ять років обсяги коштів, розміщених юридичними та фізичними особами на рахунках у банках, зросли і зараз перевищують обсяги виданих кредитів. Така стабільна динаміка є позитивним сигналом для банківської системи, оскільки збільшує обсяги ресурсів, які можуть бути спрямовані на кредитування.

Проте кредитування в країні залишається відносно обмеженим через високий рівень непрацюючих кредитів, але банки поступово впроваджують нові підходи до управління ризиками та реструктуризації боргів. Окрім того, зростання загальних активів банків вказує на зміцнення їхніх фінансових позицій, навіть попри скорочення кількості банків за останнє десятиліття.

Діджиталізація також є однією з ключових тенденцій у розвитку банківського сектору України. Впровадження цифрових послуг і технологій дозволяє оптимізувати обслуговування клієнтів, підвищити прозорість банківських операцій та сприяти інтеграції у міжнародні фінансові системи. Така модернізація забезпечить українським банкам кращу конкурентоспроможність на глобальних ринках і сприятиме їх сталому розвитку в умовах післявоєнного відновлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 15.11.2024).
2. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III : станом на 19 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 25.10.2024).
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV : станом на 3 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 28.10.2024).
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування банків та інших платників податків : Закон України від 21.11.2023 № 3474-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3474-20#Text> (дата звернення: 22.10.2024).
5. Про Державний бюджет України на 2023 рік : Закон України від 03.11.2022 № 2710-IX : станом на 22 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text> (дата звернення: 05.11.2024).
6. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV : станом на 19 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 25.10.2024).
7. Про особливості продажу пакетів акцій, що належать державі у статутному капіталі банків : Закон України від 19.09.2024 № 3983-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3983-20#Text> (дата звернення: 06.11.2024).
8. Про визначення системно важливих банків : Рішення Нац. банку України від 29.02.2024 № 70-рш. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Decision_29022024_70-rsh (дата звернення: 01.11.2024).
9. Про затвердження базового нормативу відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської

діяльності у 2022 році господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави : Постанова Каб. Міністрів України від 18.04.2023 № 358. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/358-2023-п#Text> (дата звернення: 25.10.2024).

10. Про затвердження базового нормативу відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2023 році господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави : Постанова Каб. Міністрів України від 09.02.2024 № 129 : станом на 19 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-2024-п#Text> (дата звернення: 25.10.2024).

11. Про особливості підтримання ліквідності банків у період дії воєнного стану : Постанова Нац. банку України від 24.02.2022 № 22 : станом на 11 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0022500-22#Text> (дата звернення: 05.11.2024).

12. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану : Постанова Нац. банку України від 24.02.2022 № 18 : станом на 10 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text> (дата звернення: 05.11.2024).

13. Про розмір облікової ставки : Рішення Нац. банку України від 02.06.2022 № 262-рш: URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-pidvischiv-oblikovu-stavku-do-25> (дата звернення: 01.11.2024).

14. Про розподіл банків на групи : Рішення Нац. банку України від 05.02.2021 № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr040500-21#Text> (дата звернення: 05.11.2024).

15. Системно важливі банки. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/about/sib> (дата звернення: 01.11.2024).

16. Активи банків в Україні. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/> (дата звернення: 01.11.2024).

17. Бойцун А. Яблоновський Д. Що робити державі зі своїми банками?. Центр економічної стратегії. URL: <https://ces.org.ua/what-to-do-with-sobs> (дата звернення: 06.11.2024).

18. Бойцун А., Яблоновський Д., Лисенко О. Корпоративне управління держпідприємств. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/10/20/705704> (дата звернення: 17.10.2024).

19. Бойцун А., Яблоновський Д., Лисенко О. Новий меморандум із МВФ, заміна топів у “Приватбанку”, “Укргазвидобуванні” та “Центренерго”. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/07/1/716054/#1> (дата звернення: 06.11.2024).

20. Бойцун А., Яблоновський Д., Лисенко О. Поки Мінфін хоче продати два банки, “ПриватБанк” залишається “дійною короною” держбюджету, а ФДМУ отримує PINbank. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/01/26/709214/#2> (дата звернення: 06.11.2024).

21. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Давидюк Т.В., Манойленко О.В., Ломаченко Т.І., Резніченко А.В. Харків, Видавничий дім “Гельветика”, 2016. 392 с.

22. Вимога Світового банку: Рада змінює умови продажу держбанків. LIGA. URL: <https://finance.liga.net/ua/bank/novosti/vymoha-svitovoho-banku-rada-zminiuiie-umovu-prodazhu-derzhbankiv> (дата звернення: 06.11.2024).

23. Гуляєва Л.П. Сучасні підходи до визначення економічної сутності банку. Теорії мікромакроекономіки. Збірник наук. праць професорсько-викладацького складу і аспірантів / за ред. Мальчина Ю.М., Ніколенка Ю.В., 2008. Вип.28. С.106-115.

24. Державний бюджет. Міністерство фінансів. URL: <https://mof.gov.ua/uk/state-budget> (дата звернення: 25.10.2024).

25. Динаміка міжнародних резервів. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/international-reserves->

allinfo/dynamics?startDate=01.01.2014&endDate=01.06.2024 (дата звернення: 04.11.2024).

26. Драчевська О. До питання визначення поняття “банківська діяльність”. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 2. С. 193-197. URL: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.2.33> (дата звернення: 25.10.2024).

27. Засади стратегічного реформування державного банківського сектору. Міністерство Фінансів України. Київ. 2016. 18 с. URL: <https://mof.gov.ua/uk/download/page/570>

28. Інформація про фіскальні ризики (включаючи умовні зобов’язання та квазіфіскальні операції) та їх вплив на показники державного бюджету у 2024 році. 2024. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/FR__2024.pdf (дата звернення 21.10.2024).

29. Кількість банків в Україні. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count> (дата звернення: 01.11.2024).

30. Мельничук Н.Ю. Теоретичні підходи розуміння сутності дефініції “банк” й визначення його ролі в економічній сфері. Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаїв. 2015. № 4. С. 856-860

31. Обсяг операцій НБУ з регулювання ліквідності банків. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/liquidity?startDate=01.01.2014&endDate=01.06.2024> (дата звернення: 04.11.2024).

32. Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів в цілому по системі. Наглядова статистика. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/NPL_AO_2024-09-01.xlsx (дата звернення: 04.11.2024).

33. Огляд банківського сектору, лютий 2020 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2020-02.pdf?v=9 (дата звернення: 27.10.2024).

34. Огляд банківського сектору, лютий 2021 року. Національний банк України. URL:

https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2021-02.pdf?v=9
(дата звернення: 27.10.2024).

35. Огляд банківського сектору, лютий 2022 року. Національний банк України. URL:

https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2022-02.pdf?v=9
(дата звернення: 27.10.2024).

36. Огляд банківського сектору, лютий 2023 року. Національний банк України. URL:

https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2023-02.pdf?v=9
(дата звернення: 27.10.2024).

37. Огляд банківського сектору, лютий 2024 року. Національний банк України. URL:

https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2024-02.pdf?v=9
(дата звернення: 27.10.2024).

38. Основні показники діяльності банків України. Наглядова статистика. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
(дата звернення: 04.11.2024).

39. Пасиви банків в Україні. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/passive/> (дата звернення: 01.11.2024).

40. Понад 97% корпоративного кредитного портфеля ПриватБанку пов'язано з його акціонерами - Гонtareва. Interfax. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/391512.html> дата звернення: 04.11.2024).

41. ПриватБанк відкриє фінансовим установам інформацію щодо портфелів кредитів, які будуть виставлені на продаж в 2024 році. privatbank.ua. URL: <https://privatbank.ua/news/2024/8/6/privatbank-vidkriye-finansovim-ustanovam-informaciyu-shchodo-portfeliv-kreditiv-yaki-budut-vistavleni-na-prodazh-v-2024-roci>
(дата звернення: 06.11.2024).

42. Процентні ставки рефінансування банків. Наглядова статистика. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/files/Inter_r_ref.xls (дата звернення: 04.11.2024).

43. Річний звіт АТ КБ “ПриватБанк” за 2019 рік. URL: https://static.privatbank.ua/files/Richnij_zvit_zh_2019r.pdf?_gl=1*w6odd5*_gcl_au*NDc4ODY0MzI3LjE3MjkxNzI5MTk.*_ga*MjM4NDYxMDQxLjE3MjkxNzI5MTk.*_ga_C7N2L9YQC9*MTczMDgxNTM1OS4xMi4xLjE3MzA4MTU0NTcuNDIuMC4w (дата звернення: 27.10.2024).

44. Річний звіт АТ КБ “ПриватБанк” за 2020 рік. URL: https://static.privatbank.ua/files/PB_SepUkr_2021.03.15_Zvit_Last_n.pdf?_gl=1*1czj6c0*_gcl_au*NDc4ODY0MzI3LjE3MjkxNzI5MTk.*_ga*MjM4NDYxMDQxLjE3MjkxNzI5MTk.*_ga_C7N2L9YQC9*MTczMDgxNTM1OS4xMi4xLjE3MzA4MTU0MzkuNjAuMC4w (дата звернення: 27.10.2024).

45. Річний звіт АТ КБ “ПриватБанк” за 2021 рік. URL: https://static.privatbank.ua/files/doc2_09092022.pdf?_gl=1*1orvzwd*_gcl_au*NDc4ODY0MzI3LjE3MjkxNzI5MTk.*_ga*MjM4NDYxMDQxLjE3MjkxNzI5MTk.*_ga_C7N2L9YQC9*MTczMDgxNTM1OS4xMi4xLjE3MzA4MTUzOTMuMjYuMC4w (дата звернення: 27.10.2024).

46. Річний звіт АТ КБ “ПриватБанк” за 2022 рік. URL: https://static.privatbank.ua/files/dod1_01052023_2022.pdf?_gl=1*1q9kwnp*_gcl_au*NDc4ODY0MzI3LjE3MjkxNzI5MTk.*_ga*MjM4NDYxMDQxLjE3MjkxNzI5MTk.*_ga_C7N2L9YQC9*MTczMDgxNTM1OS4xMi4xLjE3MzA4MTUzNjIuNTcuMC4w (дата звернення: 27.10.2024).

47. Річний звіт АТ КБ “ПриватБанк” за 2023 рік. URL: https://static.privatbank.ua/files/Richnyy_zvit_zh_2023.pdf?_gl=1*a18gv*_gcl_au*NDc4ODY0MzI3LjE3MjkxNzI5MTk.*_ga*MjM4NDYxMDQxLjE3MjkxNzI5MTk.*_ga_C7N2L9YQC9*MTczMDgxNTM1OS4xMi4xLjE3MzA4MTUzNTkuNjAuMC4w (дата звернення: 27.10.2024).

48. Сіренко Н. М., Мікуляк К.А. Банківська система: конспект лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2022. 131 с.

49. Стечишин Т. Б., Луців Б. Л. Банківська справа: навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і допов. Тернопіль. ТНЕУ, 2019. 404 с.

50. Ткачова Н.О. Активи комерційних банків України та аналітичні аспекти їх розвитку. Проблеми формування і розвитку фінансово-кредитної системи України. 2002. С. 63-68.

51. УкрІнвестКлуб. Банківська система України: Виживання та прибутки під час війни. Що нас чекає далі?, 2024. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8g00jkMiYy8> (дата звернення: 06.11.2024).

52. Цветков А. М. Теоретичні та законодавчі підходи до визначення поняття “банк” як одного із основних інститутів фінансово-кредитної системи. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 8. С. 174-177. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-8/39> (дата звернення: 25.11.2024).

53. Шевченко П. Перша заступниця голови НБУ Катерина Рожкова про курс гривні, стійкість банків, економічну ренту й очищення ринку обмінників - інтерв'ю. NV. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/finance/kurs-grivni-rozhkova-pro-vpliv-znizhennya-oblikovoji-stavki-na-dohodi-bankiv-i-vikonannya-umov-mvf-50359306.html> (дата звернення: 04.11.2024).

54. Banking System Outlook - Ukraine: Banks' resilient performance and ample buffers. Moodys. URL: https://www.moodys.com/research/Banking-System-Outlook-Ukraine-Banks-resilient-performance-and-ample-buffers--PBC_1395136 (дата звернення: 17.10.2024).

55. Cheung, H., Baumber, A., Brown, P.J. Barriers and enablers to sustainable finance: A case study of home loans in an Australian retail bank. Journal of Cleaner Production. 2022. Вип. 334. С. 211-230. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2021.130211> (дата звернення: 21.10.2024).

56. Financial sector evolution and competencies development in the context of information and communication technologies. Research for rural development. / Arefjevs, I., та ін. 2020. Вип. 35, С. 260-267. URL: <http://dx.doi.org/10.22616/rrd.26.2020.038> (дата звернення: 21.10.2024).

57. Fitch Ratings: Credit Ratings & Analysis For Financial Markets. Fitch Ratings. URL: <https://www.fitchratings.com/research/banks/fitch-affirms-privatbank-at-ccc-17-06-2024> (дата звернення: 17.10.2024).

58. Li, F., Zhang, S. Does financial crisis change the relationship between bank development and economic growth? Evidence from US states. PLoS ONE. 2022. Вип. 17(4), С. 74-93. URL: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0267394> (дата звернення: 21.10.2024).

59. Lurie, N., Keusch, G.T., Dzaу, V.J. Urgent Lessons from COVID-19: Why the World Needs a Standing, Coordinated System and Sustainable Financing for Global Research and Development. Lancet. 2021. Вип. 397. С. 1229-1236. URL: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(21\)00503-1](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)00503-1) (дата звернення: 01.11.2024).

60. Segal T. Nonperforming Loan (NPL) Definitions, Types, Causes, Consequences. Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/terms/n/nonperformingloan.asp> (дата звернення: 06.11.2024).